

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-12-07
meddelad i
Umeå

Mål nr M 970-15

SÖKANDE

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835
Box 952, 971 28 Luleå
Ombud: Advokat Jan Eriksson
Alrutz' Advokatbyrå AB, Box 7493, 103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå
2. Kiruna kommun, 981 85 Kiruna

ÖVRIGA PARTER

1. Laevas sameby c/o Niila Inga, Box 53, 981 23 Kiruna
2. Gabna sameby, c/o Lars-Eric Kuhmunen, Box 89, 981 22 Kiruna

SAKEN

Tillstånd (ändringstillstånd) till brytning, krossning och sovrning av järnmalm från Gruvberget (etapp 2), Svappavaara i Kiruna kommun

Avrinningsområde:	1 (Torne älv)
Koordinater (SWEREF 99 TM):	N=7 515 735 E=753 980 (dagbrott)
Koder enligt SFS 2013:251:	13.10, 90.290

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolens tillståndsdom den 29 november 2013 i mål M 3412-10 med ändringstillstånd den 2 april 2015 i mål M 12-14 justeras/ändras i enlighet med följande.

Tillstånd (ändringstillstånd)

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen och lämnar Luossavaara-Kiirunavaara AB tillstånd enligt miljöbalken

- **att** vid Gruvbergets dagbrott bryta och bearbeta högst 2,5 miljoner ton malm under år 2015 och fortsättningsvis högst 2,7 miljoner ton malm per år intill en lägsta nivå om ca + 160 meter,
- **att** losshålla och deponera erforderlig mängd sidoberg,
- **att** leda bort det grund- och ytvatten som läcker in i gruvan samt att utföra erforderliga tillkommande anläggningar för detta.

Dok.Id 239418

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138	Nygatan 45	090-17 21 00	090-77 18 30	måndag – fredag
901 04 Umeå		E-post: mmd.umea@dom.se		09:00-12:00
		www.domstol.se		13:00-15:00

Villkor

Om inget annat framgår av denna dom ska arbetena utföras och verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i sin ansökan och i övrigt åtagit sig i detta mål samt i enlighet med tidigare meddelade villkor.

Igångsättningstid

Igångsättningstid för den tillkommande verksamheten bestäms till 5 år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Arbets tid

Arbets tiden för de tillkommande vattenverksamheterna bestäms till 5 år från att denna dom vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Om den vattenverksamhet som avses med tillståndet medför skador som mark- och miljödomstolen inte förutsett får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska framställas till mark- och miljödomstolen inom 5 år från utgången av den arbets tid som bestämts.

Verkställighet

Tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att denna dom inte vunnit laga kraft. För de delar som avser vattenverksamhet får dock sådant ianspråktagande ske endast om LKAB dessförinnan hos Länsstyrelsen i Norrbottens län ställt sådan säkerhet som föreskrivs i 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken. Tillståndsinnehavaren ska omgående meddela tillsynsmyndigheten och mark- och miljödomstolen när det nya tillståndet tas i anspråk.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte vad som genom beslut den 21 april 2015 bestämts om avgift för prövningen.

Innehåll

DOMSLUT	1
BAKGRUND	4
YRKANDEN OCH VILLKORSFÖRSLAG	4
MÅLETS HANDLÄGGNING	6
BOLAGETS ANSÖKAN.....	6
INKOMNA YTTRANDE OCH BOLAGETS SVAR	21
DOMSKÄL	49

BAKGRUND

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) har bedrivit gruvdrift i Gruvberget, Svappavaara sedan 2010 med ett avbrott under 2012. Bolaget erhöll nuvarande tillstånd den 29 november 2013 i mål M 3412-10 och den 2 april 2015 erhöll bolaget ett ändringstillstånd för brytning av malm i närliggande dagbrottet Leveäniemi.

Malmen som bryts i Gruvberget vidareförädlas för närvarande till pellets i bolagets anläggningar inom Leveäniemi industriområde. LKAB har uppgivit att efterfrågan på järnmalsprodukter har ökat de senaste åren och då bolaget förväntar att den ska vara fortsatt hög under en längre tid så planerar bolaget att driva gruvan vid Gruvberget till större djup samt i en högre brytningstakt än vad som omfattas av nuvarande tillstånd. Bolaget ansöker således i förevarande mål om ett ändringstillstånd för att möjliggöra detta.

YRKANDEN OCH VILLKORSFÖRSLAG

Bolaget

LKAB begär tillstånd (ändringstillstånd) enligt miljöbalken och yrkar:

- tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att bryta och bearbeta högst 2,7 miljoner ton malm per år i Gruvbergets dagbrott intill en lägsta nivå om ca + 160 samt att losshålla och deponera erforderlig mängd sidoberg.
- tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att leda bort det grund- och ytvatten som läcker in i gruvan samt att utföra erforderliga tillkommande anläggningar för detta.
- tidsbegränsat tillstånd, att meddelas i deldom, för 2015 att inom ramen för gällande villkor (inkluderande begränsningen med avseende på djupet i gruvan) öka produktionen till 2,5 miljoner ton malm.
- godkännande av den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

- att kommande tillstånd får tas i anspråk även i händelse av ett överklagande (verkställighetsförordnande).
- att arbetstiden bestäms till 5 år.
- att tiden för oförutsedd skada fastställs till 5 år.
- att igångsättningstiden bestäms till 5 år.

För det fall mark- och miljödomstolen finner att den ansökta verksamheten innebär sådan påverkan på Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem att det krävs tillstånd enligt 7 kap 28a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) yrkar bolaget även att ett sådant tillstånd meddelas.

Bolaget föreslår att de villkor som gäller enligt mark- och miljödomstolens deldom den 29 november 2013 i mål M 3412-10, med de justeringar och kompletteringar som följer av mark- och miljödomstolens deldom den 2 april 2015 i mål nr M 12-14 angående verksamheten vid Leveäniemi, skall gälla även för den ansökta verksamheten.

Länsstyrelsen

Under försätsättning att domstolen finner att ansökan kan prövas inom ramen för ett ändringstillstånd har länsstyrelsen inte någon erinran mot ansökan.

Miljö- och Byggnämnden

Nämnden har inte någon erinran mot ansökan under förutsättning att det som föreskrivs i grundtillståndet innehålls.

Övriga aktörer

SMHI har meddelat att de inte har några synpunkter i ärendet. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsbyggnad och beredskap har samtliga avstått från att yttra sig.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Domstolen fann under målets handläggning inte skäl att genom deldom särskilt pröva frågan om ett tidsbegränsat tillstånd för 2015, utan ansåg att tillståndsfrågan skulle prövas i sin helhet vid kommande huvudförhandling. Mark- och miljödomstolen höll huvudförhandling i Kiruna den 6 oktober 2015. Deltog gjorde LKAB, länsstyrelsen, miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun och Sveriges geologiska undersökning (SGU).

BOLAGETS ANSÖKAN**Orientering**

LKAB bryter järnmalm i gruvor i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Malmen förädlas till slutprodukter i form av fines och pellets (kulsinter). Bolaget sysselsätter ca 4 200 personer. Industriområdet i Svappavaara är beläget ca 1,5 km sydväst om samhället Svappavaara och ca 4,5 mil öster om Kiruna. Gruvberget ligger i anslutning till Leveäniemi dagbrott och till bolagets förädlingsverk i Svappavaara. Recipient för bolagets processvatten är Liukattijoki som rinner till Luongasjärvi. Från Luongasjärvi rinner Luongasjoki som mynnar i Torne älv ca 13 km nordost om Svappavaara.

Ansökans omfattning

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt meddelade i november 2013 bolaget tillstånd att bryta upp till 2 miljoner ton malm per år vid Gruvberget. Enligt de handlingar som låg till grund för ansökan och mark- och miljödomstolens nämnda dom planerades brytning ner till nivån + 220. I denna ansökan yrkar bolaget tillstånd (ändringstillstånd) till fortsatt brytning ner till nivån ca + 160 samt krossning/sovring av den tillkommande mängden malm. Bolaget yrkar vidare att högsta tillåtna produktion höjs från nuvarande 2 miljoner ton malm per år till 2,7 miljoner ton malm per år. Bolaget ansöker vidare om ett tidsbegränsat tillstånd att under 2015, inom ramen för gällande villkor och begränsning med avseende på brytningsdjup, öka produktionen till som mest 2,5 miljoner ton malm.

Malmen avser bolaget att, på samma sätt som idag, förädla till pellets i Svappavaara eller något av bolagets andra förädlingsverk i Kiruna eller Malmberget och/eller till torra specialprodukter (fines) direkt vid sovringen.

Enligt nu gällande produktionsplaner kommer gruvan att vara fullt utbruten till nivån + 220 under första kvartalet 2016 varefter bolaget planerar att ta vid den nu ansökta brytningen ner till + 160. Då det råder rågodsbrist (delvis orsakad av förseningar i andra gruvprojekt och produktionsproblem i underjordsgruvorna) kommer ökningen av produktionstakten att behöva genomföras redan under innevarande år. Därför yrkar bolaget att det i deldom meddelas ett tidsbegränsat tillstånd för 2015 att inom ramen för de villkor (inklusive gällande begränsning för gruvans djup) som gäller vid tidpunkten för deldomen öka produktionen till som mest 2,5 miljoner ton malm. Ansökan omfattar även tillstånd att leda bort grund- och ytvatten som rinner till gruvan. Även den kringverksamhet i form av bland annat loss hållning och deponering av sidoberg och sovringsavfall som erfordras för att möjliggöra brytningen ingår i ansökan.

Den ansökta verksamheten ligger inom bearbetningskoncession (Gruvberget K nr 1 och 2) som LKAB innehar. Området i dess helhet ligger också inom mark som är anvisad för gruvdrift enligt minerallagen genom beslut 1969-10-08. Vidare ligger hela dagbrottet inom fastigheten Svappavaara Malmfält 1:1>1 som ägs av Staten och förvaltas av Statens Fastighetsverk.

Detaljplan och omgivningsförhållanden

Gällande översiktsplan är antagen 2002-06-17. Enligt denna skall området ifråga användas för gruvindustri. Vidare gäller fördjupad översiktsplan för Svappavaara antagen av kommunfullmäktige 1998-04-11, områdesbestämmelser för de delar av gruvindustriområdet där bolaget har byggnader och fasta anläggningar antagna av Miljö- och byggnämnden 2002-03-21 (B § 31-02) samt områdesbestämmelser för två områden vid Svappavaaragruvorna antagna av Miljö- och byggnämnden 2013-09-13 (B § 131-13). Någon detaljplan föreligger inte och inte heller pågår något arbete med sådan planläggning. Däremot föreligger ett förslag till ny fördjupad översiktsplan för delar av industriområdet. Planområdet omfattar dock inte

dagbrottet vid Gruvberget och inte heller de ytor som används för krossning eller sidobergsupplagen. Området är av riksintresse för utvinning av värdefulla ämnen enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

Gruvberget ligger i nära anslutning till bolagets malmförädlingsanläggningar i Svappavaara och i omedelbar anslutning till de sand-, klarnings- och recipient-magasin som utgör del i bolagets processvattensystem. Avståndet till sidobergsupplagen är ca 3 km.

Tidigare prövningar m.m.

För den idag pågående verksamheten vid Gruvberget gäller tillstånd enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken meddelat av mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt den 29 november 2013. Vidare har mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt i dom den 2 april 2015 meddelat bolaget tillstånd (ändringstillstånd) att återuppta brytningen i det tidigare nedlagda Leveäniemi dagbrott vilket är beläget i omedelbar anslutning till bolagets förädlingsanläggningar inom Leveäniemi industriområde. För ändringstillståndet gäller samma villkor som enligt grundtillståndet med vissa tillägg avseende i första hand utsläpp till vatten, tider för sprängning, buller, naturvärdesåtgärder samt ekonomisk säkerhet.

Utöver ovan nämnda domar föreligger ett antal avgöranden som avser uppförande och/eller ändring av dammar och vissa andra vattenrättsliga frågor. Några ändringar av dammsystemet eller andra vattenrättsliga frågor som omfattas av dessa avgöranden aktualiseras emellertid inte av den nu ansökta verksamheten varför dessa avgöranden inte tas upp i ansökan. Bolaget har efter beslut 2014-12-10 av länsstyrelsen (Dnr 555 8031 14, 25 84 103) vidtagit vissa ändringar i deponeringen av sidoberg från befintlig verksamhet vid Gruvberget. Ändringarna innebär i korthet att deponering sker över en något större del av befintligt upplagsområde och till en något högre höjd än enligt tidigare gällande avfallshanteringsplan. Med stöd av anmälan kommer också att anläggas en stödwall mellan befintligt moränupplag och dammsystemet för att eliminera risken för ras mot magasinområdet.

Höjdsystem

Det höjdsystem som används vid gruvområdet överensstämmer med rikets allmänna kartverks, RAK:s höjdsystem, system RH2000. Koordinatsystemet som används är SWEREF 99 2015.

Brytningsplan

Med i dag bedömda intäkter och kostnader beräknas den ansökta fördjupningen av gruvan innebära att dess livslängd förlängs med ca ett år. Järnmineraliseringarna i Gruvberget finns inom ett ca 1 300 meter långt och upp till ca 65 meter brett område. Fyndigheten, som i dagsläget är öppen på djupet, består till ca 1/3 av magnetit och till återstående delar av hematit. Ansökan avser fortsatt brytning av magnetitmalm i den norra delen av fyndigheten.

Brytningen kommer att fortgå på samma sätt som idag vilket innebär dagbrott med pallbrytning. Metoden betyder att malmen avverkas skiva för skiva mot djupet. Planerad pallhöjd är 15 meter. Dagbrottets utbredning vid ytan beräknas med nuvarande förutsättningar bli oförändrad, det vill säga ca 550 meter långt och ungefär lika brett medan djupet ökar från nuvarande ca 140-210 meter (i förhållande till omgivande mark) till ca 200-270 meter.

Produkter

Bolaget planerar att även fortsättningsvis nyttja malmen från Gruvberget för tillverkning av pellets och/eller krossade, sovrade specialprodukter (fines) som levereras direkt från sovringen till kund. Bearbetning till pellets kan ske vid någon av bolagets förädlingsanläggningar i Svappavaara, Kiruna eller Malmberget och något slutgiltigt beslut om var denna bearbetning skall ske har ännu inte fattats. Fortsatt förädling i Svappavaara omfattas av gällande tillstånd.

Planerad verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken*Brytning och transport*

Sprängning planeras att ske vardagar kl. 07–20. Övrig verksamhet, det vill säga borrhning, lastning och transporter samt krossning/sovring planeras att pågå dygnet runt veckans alla dagar. I dagbrottet lastas malmen med el- eller dieseldrivna

lastmaskiner på dieseldrivna truckar för transport till mellanupplag och till krossning.

Sidoberg, sovringsavfall och avrymningsmassor

Inget omtag planeras vilket innebär att dagbrottets utbredning vid markytan kommer att vara oförändrad. Detta innebär i sin tur att den tillkommande mängden sidoberg (för avsänkningen från + 220 till + 160) är begränsad till i storleksordningen 1,5 miljoner ton. Sidoberget kommer att deponeras på befintliga upplag sydost om gruvan på samma sätt som idag. Någon utökning av deponiytan för att rymma det tillkommande sidoberget bedöms inte erfordras. Utöver det sidoberg som avskiljs direkt vid brytningen uppkommer ca 0,6 miljoner ton avfall vid sovringen. Även detta sovringsavfall kommer att deponeras inom befintligt upplag.

Sidoberget kommer så långt möjligt att användas för andra ändamål inom bolagets verksamhetsområde såsom vägmateriäl, fyllnadsmateriäl m.m. Tillkommande sidoberg har samma mineralogiska egenskaper som det sidoberg som i dag losshålles vid Gruvberget. Det innehåller låga halter av sulfider, arsenik och tungmetaller, med undantag för koppar. Genomförda analyser visar att syrabildningspotentialen är mycket låg och att sidoberget inte kommer att ge upphov till surt lakvatten vare sig på kort eller på lång sikt. Vidare framgår av analyserna att materialet lakar i mycket begränsad omfattning vid kontakt med vatten. Fallande utvinningsavfall klassas enligt avfallsförordningen som ”01 01 01 avfall från brytning av metallhaltiga mineral”. Eftersom något omtag inte är planerat kommer någon ytterligare jordavrymning med efterföljande uppläggning av avrymningsmassor inte att äga rum.

Förädling

Malmförädlingen inleds med att malmen krossas och sovras. Malmen från den nu ansökta fördjupning av gruvan kommer att krossas och sovras i befintlig anläggning (den s.k. Gruvbergskrossen) som är belägen inom Leveäniemi industriområde. Såväl krossning som sovring är helt torra processer där malmens magnetiska egenskaper utnyttjas för avskiljning av ofyndigt sidoberg.

I det fall den slutliga produkten utgörs av krossad, sovråd produkt (fines) sker ingen vidare förädling utan leverans sker direkt från sovringen till kund. En eventuell fortsatt förädling till pellets kommer att ske antingen i Svappavaara, i vilket fall förädlingen omfattas av gällande tillstånd från den 29 november 2013, eller vid någon av bolagets andra anläggningar i Kiruna eller Malmberget. Om det senare blir aktuellt kommer rågodset att transporteras med tåg från Svappavaara.

Vattenbortledning

Den process som bedrivs och planeras att bedrivs vid Gruvberget är, som redan nämnts, en i alla delar torr process varför något eget processvattensystem inte behövs. Dock behöver gruvan länshållas från tillrinnande grund- och ytvatten. Vattnet kommer att, på samma sätt som idag, samlas upp i lågpunkter och pumpas upp/bort från dagbrottet. Arbetena kopplade till den ansökta vattenverksamheten (bortledning av yt- och grundvatten som tränger in i gruvan) begränsar sig till att förlänga ledningsdragningen från nivån +220 (som omfattas av gällande tillstånd) till den nya bottennivån på + 160.

Vattnet kommer att i viss mån vara påverkat av damm och sprängämnesrester från brytningen och kommer därför även fortsättningsvis att ledas till en avslamningsbassäng för avskiljning av fasta partiklar med efterföljande oljeavskiljning innan det avleds till recipientmagasinet. Runt dagbrottet finns redan idag avskärmande diken som hindrar opåverkat ytvatten från att rinna in i gruvan. Vid behov kommer dessa diken att dras om eller kompletteras. Vattnet i dessa diken är opåverkat av verksamheten och avleds direkt till den omgivande terrängen.

Råvaror m.m.

Från starten av gruvan år 2010 ner till nivån + 220 kommer det att ha lossållits sammanlagt ca 54 miljoner ton malm och sidoberg. Brytningen har varierat över tid och kommer att göra så även från nuvarande nivå ner till + 220 men utslaget över hela verksamhetstiden har den årliga brytningen i genomsnitt legat på i storleksordningen 7-9 miljoner ton per år (malm och sidoberg tillsammans). Den nu ansökta verksamheten innebär en fördjupning av gruvan från + 220 till + 160 med en

sammanlagd brytning av ca 4 miljoner ton (malm och sidoberg). Även om det återstående tonnaget bryts ut med en klart högre produktionstakt med avseende på malm jämfört med gällande tillstånd (2,7 miljoner ton malm/år att jämföra med 2 miljoner ton/år), kommer den sammanlagda hanteringen (brytning, lastning och transport) av malm och sidoberg att närmast halvera de årliga volymer av malm och sidoberg som genomsnittligt har hanterats under perioden fram tills nu.

Även om den samlade lossställningen av malm och sidoberg och därmed även förbrukningen av sprängämnen kommer att variera över tid betyder det att den ansökta verksamheten inte kommer att medföra någon sådan ökning av sprängämneshanteringen som är av betydelse för miljön.

De kemikalier som kommer att användas är, utöver sprängämnen, drivmedel (främst diesel) samt oljor och kylvätskor m.m. till fordon och borrhälsboring. När det gäller dieselförbrukningen gäller samma förhållanden som för sprängämneshanteringen, detta trots att transportavståndet mellan lastning i gruvan och kross- och sovringsanläggning respektive sidobergsupplaget ökar med djupet i gruvan. Förbrukningen av övriga kemikalier är och kommer att fortsatt vara marginell.

Utöver energi i form av drivmedel kommer upp till 6 000 MWh per år (exklusive förbrukningen vid järnvägstransporter) elenergi att förbrukas varav huvuddelen åtgår vid krossning/sovrings samt lossställning av gruvan.

Kemikaliehantering och Seveso-frågor

Den redan nu tillståndsgivna verksamheten (inklusive brytningen i Leveäniemi) omfattas av den högre kravnivån enligt lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen). Verksamheten har därför anmälts till Arbetsmiljöverket och länsstyrelsen. Vidare har en säkerhetsrapport upprättats. Säkerhetsrapporten kommer att vid behov uppdateras och ges in till berörda myndigheter.

Planerad verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

För länshållning av dagbrottet måste tillrinnande grund- och ytvatten ledas bort. Vattnet kommer att pumpas stegvis till markytan och där ledas in i befintlig sedimentationsbassäng med efterföljande oljeavskiljare. Från oljeavskiljaren kommer vattnet att, såsom idag, avledas till recipientmagasinet.

2 kap. miljöbalken

När det gäller hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken kan uppfyllas uppger bolaget följande.

Kunskapskravet enligt 2 kap. 2 §

Bolaget driver sedan mycket lång tid järnmalmshuggruvor i Kiruna och Malmberget och sedan 2010 även den nu aktuella gruvan vid Gruvberget, Svappavaara. Dessutom har bolaget bedrivit fullskalig brytning i närliggande Leveäniemi dagbrott mellan åren 1964 och 1983. Att bolaget mot denna bakgrund har en tillräcklig kunskap avseende nu planerad verksamhet får anses uppenbart.

Försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 §

Av ansökan framgår enligt bolaget att planerade skyddsåtgärder innebär att kraven i 2 kap. 3 § miljöbalken uppfylls på sätt som följer av 2 kap. 7 § miljöbalken.

Produktvalskravet enligt 2 kap. 4 §

Användningen av andra kemikalier än drivmedel och sprängämnen kommer att bli mycket begränsad. Bolaget har också rutiner och administrativa hjälpmedel som stöd i arbetet med att minska risker för människor och miljön och frågor om produktval och substitution är naturliga inslag i detta arbete. Kraven enligt 2 kap. 4 § miljöbalken får därmed anses uppfylla.

Hushållningskravet enligt 2 kap. 5 §

Järn och stål är produkter som kan återanvändas i princip hur många gånger som helst och tillgodogörandet av den järnmalm som finns i Gruvberget innebär ett resurseffektivt nyttjande av den aktuella naturtillgången, inte minst tack vare närheten till bolagets redan existerande infrastruktur för vidareförädling och

uttransport av slutprodukter. Vidare kommer restprodukter i form av sidoberg och sovringsavfall att, så långt möjligt, användas för byggnation av vägar och andra anläggningsdelar inom verksamhetsområdet. När det gäller förbrukningen av energi i form av diesel och el saknas realistiska alternativ. Energikostnaderna utgör en betydande del av bolagets samlade kostnadsmassa vilket innebär att det finns ett mycket starkt incitament att hålla nere förbrukningen av såväl el som diesel. Bolaget har också beaktat vikten att hålla nere transportavstånden (och därmed förbrukningen av diesel) vid utformningen av verksamhetsområdet och lokaliseringen av upplag m.m. Hushållningskravet enligt 2 kap. 5 § miljöbalken får därmed anses uppfyllt.

Lokaliseringskravet enligt 2 kap. 6 §

Ansökan avser fördjupning av en befintlig gruva där verksamhet pågår redan idag. Någon lokaliseringsprövning av den huvudsakliga verksamheten (inklusive kross och sovring) är därmed inte aktuell. Deponering av tillkommande mängd sidoberg och sovringsavfall planeras att ske inom befintligt upplag. Att denna lokalisering uppfyller kraven enligt 2 kap. 6 § miljöbalken får anses uppenbart även utan någon egentlig lokaliseringsutredning. Sammantaget innebär det anförda att miljöbalkens lokaliseringskrav får anses uppfylla.

Efterbehandling enligt 2 kap. 8 §

Bolaget har med hjälp av utomstående expertis låtit ta fram en konceptuell efterbehandlingsplan som omfattar både dagbrottet och sidobergsupplaget. Av denna plan framgår bland annat följande. Dagbrottet kommer efter avslutad brytning att vattenfyllas på naturlig väg. Kanterna släntas av och markeras. Upplag med sidoberg kommer att släntas av och förses med en okvalificerad täckning av morän (eventuellt med jordförbättringsmedel) och vegeteras. Avrinningsdiken kommer att anläggas. Den morän som inte åtgått för anläggningsarbeten och/eller efterbehandling kommer att släntas av och vegeteras. Anläggningar för vattenhantering (diken och sedimentationsbassänger m.m.) avvecklas när deras funktion inte längre behövs. Kross-/sovringsanläggningen samt byggnader för personal, förråd m.m.

kommer att avlägsnas om de inte kan komma till fortsatt användning i någon annan verksamhet. Vid behov kommer markundersökningar och sanering att genomföras.

Bolaget har i enlighet med mark- och miljödomstolens dom den 29 november 2013 ställt ekonomisk säkerhet om 98 530 000 k. Vidare har mark- och miljödomstolen i dom den 2 april 2015 föreskrivit om en tillkommande säkerhet om 20 080 000 kr. I den redan ställda säkerheten ingår efterbehandling av dagbrottet vid Gruvberget och av tidigare tillståndsgiven deponering av sidoberg. Den nu ansökta fördjupningen av dagbrottet innebär inte i sig någon ökad efterbehandlingskostnad. Efterbehandling av den tillkommande mängden sidoberg innebär inte heller någon ökad kostnad i förhållande till vad som redan omfattas av redan ställd säkerhet. Mot bakgrund härav föreslås inte någon tillkommande ekonomisk säkerhet.

De särskilda hänsynsreglerna i 11 kap. miljöbalken

Samhällsekonomi

Den ansökta vattenverksamheten i form av vattenbortledning är nödvändig för den planerade gruvdriften. Den sammanlagda intäkten från den produktion som gruvdriften möjliggör bedöms bli flera hundra miljoner kronor högre än den sammanlagda investerings- och driftskostnaden för aktuella vattenanläggningar.

Rådighet

Gruvberget ligger inom mark som har anvisats för bolaget med stöd av minerallagen. Bolaget disponerar således de områden där vattenbortledning kan bli aktuell och har därmed erforderlig rådighet.

Arbetstid

Gruvdriften pågår redan idag vilket innebär att huvuddelen av erforderliga anläggningar för den ansökta vattenverksamheten finns på plats. Vad som tillkommer är endast viss utrustning för pumpning från djupare nivåer i gruvan.

Oförutsedd skada

Bolaget anser att tiden för anmälan för oförutsedd skada kan bestämmas till fem år.

Miljökonsekvensbeskrivning och miljöpåverkan*Utsläpp till luft*

Utsläpp till luft genereras i första hand vid förbränning av diesel i fordon och borrhutrustning samt i form av diffus damning från borrhning, sprängning, upplagshantering och transporter. I dessa avseenden innebär den ansökta verksamheten en marginell förändring i förhållande till befintlig verksamhet i och med den något ökade produktionstakten. Förändringen bedöms inte innebära någon påverkan av betydelse på utsläppen till luft och deras påverkan på miljön. Befintlig kross-/sovringsanläggning är sedan hösten 2013 försedd med stoftrening vilken har fungerat väl. I övrigt vidtas damningsbegränsande åtgärder i form av i första hand bevattning av vägar och upplag m.m.

Sammantaget bedöms genomförda och planerade åtgärder ha reducerat damningen från befintlig verksamhet till en godtagbar nivå. Den nu ansökta verksamheten bedöms inte ge upphov till någon ökning av betydelse av damningen. Om antalet transporter skulle komma att öka jämfört med nuvarande verksamhet handlar det om en så begränsad ökning att det inte har någon betydelse för dammspridningen till omgivningen. Samtidigt kommer den dammspridning som härrör från borrhning, sprängning och lastning i dagbrottet att minska med ökat brytningsdjup. Den ansökta verksamheten bedöms inte medföra någon risk för överskridande av någon relevant miljökvalitetsnorm.

Utsläpp till vatten

Vattnet från länshållningen av gruvan kommer även fortsättningsvis att avledas till recipientmagasinet efter avslamning och oljeavskiljning. Beräkningar har gjorts av länshållningsbehovet vid den ansökta nivån. Beräkningarna ger vid handen att inläckage av grund- och ytvatten kommer att öka vid fördjupningen av gruvan men inte på något betydande sätt jämfört med den beräknade maximala tillrinningen vid nu tillståndsgivet djup. Av detta följer att behovet av bräddning från magasinssystemet inte heller påverkas annat än marginellt av den ansökta fördjupningen av

gruvan. Beräkningar av utsläpp av metaller och andra föroreningar från magasinssystemet som har redovisats inom ramen för ansökan om tillstånd att återuppta brytningen i Leveäniemi dagbrott, är relevanta även vid den nu ansökta fördjupningen.

Sammantaget innebär det anförda att den ansökta verksamheten inte bedöms komma att ha någon egentligt betydelse för utsläppen vare sig beträffande flöden eller beträffande föroreningar.

Buller

Bolaget har låtit undersöka hur den ansökta verksamheten kommer att påverka bullersituationen i omgivningen till verksamheten. Av utredningen framgår att den maximala ljudnivån inte kommer att öka. Ljudspridningen till omgivningen från borrhning, sprängning och lastning kommer snarare att minska med ökat brytningsdjup. Transporterna kommer eventuellt att öka något i antal vid ökad produktionstakt vilket i så fall skulle leda till ett antal bullertillfällen. Däremot kommer ljudnivån vid de enskilda transporterna inte att påverkas. Ökad drifttid vid kross/sovringsanläggningen kommer också att bidra till en viss ökning av bullret.

Sammantaget bedöms den ansökta verksamheten således kunna bidra till en viss ökning av bullret från bolagets verksamhet i Svappavaara men inte i sådan grad att gällande och föreslagna bullernivåer inte kommer att kunna innehållas. Vid behov kommer kompletterande dämpningsåtgärder att vidtas eller, alternativt, verksamheten begränsas eller anpassas tidsmässigt (större del av verksamheten förläggs till dagtid) så att gällande villkor kan innehållas.

Avfall

Enligt i dag kända förutsättningar kommer den ansökta fördjupningen innebära att ytterligare totalt ca 1,5 miljoner ton sidoberg kommer att behöva loss hållas. Sidoberget planeras att deponeras inom befintligt upplag och på samma sätt som tidigare deponerat sidoberg från Gruvberget. Viss del av sidoberget kan också komma att användas för i första hand anläggningsändamål inom verksamhetsområdet. Sovrat

utsorterat sidoberg kommer att i möjligaste mån användas inom bolagets industriområde för underhåll och nybyggnation av vägar och dammar. I övrigt kommer sovringsavfallet (totalt ca 0,6 miljoner ton) att deponeras inom en särskild del av upplaget för att möjliggöra riktade insatser mot damning.

Det konventionella avfallet kommer att bestå av bland annat spilloljor, kylarvätskor och utbytta reservdelar. Samtliga spilloljor och övrigt kemikaliavfall kommer att hanteras enligt bolagets aktuella avfallsrutiner för mellanlagring av sådant avfall. Övrigt konventionellt avfall som uppkommer i verksamheten kommer att samlas in och forslas bort i enlighet med föreskrifter i den lokala renhållningsförordningen för Kiruna kommun.

Vibrationer, luftstötar och kast

För såväl vibrationer, luftstötar som stenkast gäller att störningarna i omgivningen från verksamheten kommer att minska med ökat brytningsdjup.

Vibrationsnivåerna i Svappavaara samhälle vid planerad borrhålsdiameter bedöms således komma att ligga klart under de nivåer vid vilka risk för teknisk skada föreligger och under gällande begränsningsvärde för verksamheten vid Gruvberget på 5 mm/s. Även luftstötstångarna från planerade sprängningar bedöms i Svappavaara samhälle komma att ligga klart under den nivå där risk för teknisk skada föreligger. Luftstötstångarna bedöms även komma att ligga klart under de begränsningsvärden på 100 Pascal (frifältsvärde vid bostäder och högst 5 % av sprängningarna) respektive 200 Pascal (frifältsvärde, maximalt) som föreskrivs i gällande tillstånd. Beträffande riskerna för stenkast vid planerade sprängningar har ett säkerhetsavstånd på ca 500 meter från gruvan fastställts tidigare. Trots att risken för långa stenkast minskar med ökat brytningsdjup föreslås inte någon ändring av säkerhetsavståndet.

Nollalternativ

Ett så kallat nollalternativ innebär att brytningen avslutas vid nu tillståndsgiven nivå, d.v.s. nivån + 220 varefter bolaget tvingas söka andra vägar att trygga delar av

rågodsförsörjningen än genom uttag av återstående malm i Gruvberget. Den idag pågående verksamheten vid Gruvberget och malmförädlingsanläggningarna i Svappavaara fortgår i enlighet med meddelat tillstånd samtidigt som den nu tillståndsgivna brytningen i Leveäniemi dagbrott startas upp och fortgår under åtminstone runt tio år.

Rennäring

Eftersom den ansökta verksamheten i allt väsentligt innebär endast att den idag pågående verksamheten vid Gruvberget förlängs ytterligare ca ett år kommer rennäringen inte att påverkas på annat sätt än idag. Den ansökta ökningen av produktionstakten innebär ingen ändrad påverkan av betydelse på rennäringen. Det ökade transportarbete som produktionsökningen medför kommer i allt väsentligt att äga rum inom industriområdet.

Kulturmiljö

Eftersom ingen ny mark kommer att tas i anspråk för den ansökta verksamheten tillkommer ingen påverkan på kulturmiljön.

Påverkan på grundvatten, brunnar m.m.

Länshållningen av dagbrottet påverkar hydrologiska och hydrogeologiska förhållanden. Det teoretiska influensområdet har beräknats i berg respektive jord och bedöms komma att sträcka sig som längst (när gruvan nått sin lägsta punkt) ca 1 300 meter (påverkan i berg) respektive ca 600 meter (i jord) ut från dagbrottets centrum. Beräkningen tar inte hänsyn till lokala strukturer som kan finnas men bygger på erfarenheter av den pågående brytningen och utgår därtill från konservativa antaganden. Angivna influensområden kan därför antas vara överskattade snarare än underskattade. I förhållande till det beräknade influensområdet vid nuvarande tillståndsgiven brytning är utökningen högst marginell och bedöms inte komma att påverka miljön i närområdet (mark och vegetation) på annat sätt än dagens verksamhet. Beträffande sjön Syväjärvi framgår av utredningen att såväl nuvarande som ansökt verksamhet kan komma att medföra en viss avsänkning under perioder med lågt naturligt vattenstånd. Fördjupningen av gruvan bedöms

dock inte medföra någon märkbart ökad avsänkning. Den eventuella avsänkningen bedöms dessutom bli begränsad i tid och återställas när det naturliga vattenståndet stiger. Övriga sjöar i området bedöms inte komma att påverkas vare sig av tillståndsgiven eller ansökt verksamhet. Avslutningsvis framgår att det inte finns några brunnar eller andra skyddsobjekt inom influensområdet (med undantag för bolagets egna brunnar inom industriområdet).

Miljökvalitetsnormer

Det bedöms inte föreligga risk för att någon miljökvalitetsnorm skall överskridas.

Natura 2000

Enligt bolagets bedömning kommer den nu ansökta fördjupningen av dagbrottet inte att ha någon påverkan av betydelse på miljön i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Inte heller den ansökta ökningen av produktionstakten bedöms ha någon påverkan av betydelse på miljön i omgivningen. Något krav på tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken föreligger därför inte.

Uppgifter enligt 22 kap. 25 a § miljöbalken m.m.

Ansökan omfattar deponering av sidoberg och sovringsavfall vilka utgör icke-farligt avfall. Totala mängder som kommer att deponeras har beräknats uppgå till ca 1,5 miljoner ton grovt sidoberg och ca 0,6 miljoner ton sovringsavfall.

Villkorsförslag

Bolaget föreslår att de villkor som gäller enligt mark- och miljödomstolens deldom den 29 november 2013, med de justeringar och kompletteringar som följer av mark- och miljödomstolens deldom den 2 april 2015 angående verksamheten vid Leveäniemi, skall gälla även för den ansökta verksamheten.

Samråd

En redogörelse för genomförda samråd och de synpunkter som därvid har framkommit återfinns i ansökan.

INKOMNA YTTRANDE OCH BOLAGETS SVAR**Prövningens omfattning och ändringstillstånd***Länsstyrelsen*

Länsstyrelsen anför att bolagets gruvverksamhet i Svappavaara har varit föremål för ett flertal olika prövningar under de senaste åren. Gruvdrift i Gruvberget påbörjades år 2010, inledningsvis genom miljödomstolens dom den 10 maj 2010, med ett avbrott under 2012. Avbrottet föranleddes av att dåvarande miljööverdomstolen vid Svea hovrätt genom dom den 10 mars 2011 undanröjde miljödomstolens dom och avvisade bolagets ansökan. Miljööverdomstolen uttalade i domen att verksamheten vid Gruvberget är så integrerad med den befintliga verksamheten på platsen att verksamheterna ska betraktas som en verksamhet som ska prövas och regleras i ett sammanhang. Miljööverdomstolens dom vann laga kraft genom Högsta domstolens beslut den 7 juni 2012 att inte meddela bolaget prövningstillstånd.

Efter det att bolaget gett in en ny omarbetad ansökan lämnade mark- och miljödomstolen den 29 november 2013 bolaget ett nytt tillstånd till verksamheten vid malmförädlingsanläggningarna och brytning vid Gruvberget. Länsstyrelsen menar att det var först i samband med den prövningen som bolaget redovisade hur det avsåg att komma till rätta med icke vidtagna miljöskyddsåtgärder (dammutsug) som förelegat vid Gruvbergskrossen alltsedan bolaget påbörjade brytningen vid Gruvberget år 2010. Enligt länsstyrelsens uppfattning har bolaget under tiden från 2010 till 2013/2014 inte vidtagit de miljöskyddsåtgärder som mark- och miljödomstolen föreskrivit i domen. Detta trots upprepade påtalanden för bolaget från länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen har därför överlämnat frågan till miljöåklagaren. Länsstyrelsens ifrågasätter nu den mobila kross- och sovringsanläggningens funktion.

Med denna bakgrund anser länsstyrelsen att det är mycket viktigt att alla frågeställningar av betydelse för människors hälsa och miljön måste vara överblickbara och klarlagda av bolaget innan någon form av nytt tillstånd avseende Gruvberget kan komma på fråga. Det innebär bland annat att klarningsmagasinet (recipientmagasinet) även bör omfattas av ansökan.

Länsstyrelsen anser vidare att det är viktigt att få klarhet i vilken verksamhet och/eller vilka åtgärder som bolaget avser att bedriva på det sedan tidigare etablerade deponiområdet för gråberg (utvinningsavfallsområdet) och vad ansökan egentligen omfattar. Enligt länsstyrelsens bedömning har bolagets aktiviteter inom deponeringsområdet förändrats mycket påtagligt under senare år. Samtidigt synes den nu aktuella ansökan påkalla vissa ytterligare förändringar som kan vara av betydelse för människors hälsa och miljön. Till saken hör att vissa uppgifter som kan vara av betydelse för den nu aktuella prövningen har visat sig inte finnas redovisade i bolagets ansökningshandlingar, utan i huvudsak i tillsynsärenden (anmälningsärende) gentemot länsstyrelsen såsom återvinningsverksamhet. Vissa andra uppgifter står endast att finna i bolagets avfallshanteringsplan. Därutöver har bolaget inom loppet av bara några år, i olika sammanhang, redovisat delvis olika uppgifter om hur bolaget avser att hantera och deponera utvinningsavfall. Länsstyrelsen menar att det finns oklarheter rörande hur verksamheten ska avgränsas och regleras gentemot övrig verksamhet, däribland beträffande hanteringen av utvinningsavfall.

I ansökan uppges att utöver ökad brytning, omfattar verksamheten även kringverksamhet i form av bland annat den loss hållning och deponering av sidoberg och sovringsavfall. Länsstyrelsen är frågande till om bolaget med det nyss nämnda menar kringverksamhet till Gruvbergsbrytningen ensamt och/eller motsvarande för både Gruvberget och Leveäniemi. Likaså vad denna kringverksamhet egentligen består i. Samtliga miljöeffekter som kan förutses ha koppling till den aktuella ansökan kan nu svårt bedömas.

Länsstyrelsen uppfattar att den nu aktuella ansökan inte inbegriper det befintliga sand- och klarningsmagasinen, däribland recipientmagasinet och deponeringsområdet och vattnet från länshållningen av gruvan kommer även fortsättningsvis att avledas till recipientmagasinet. En annan aspekt som kan vara av betydelse för kopplingen till befintliga sand- och klarningsmagasin är att det av bolagets ansökan framgår att beräkningar visar att inläckaget av grund- och ytvatten kommer att öka

mer än idag vid fördjupningen av gruvan. Detta även om bolaget hävdar att det inte kommer att vara i någon betydande omfattning i jämförelse med den beräknade maximala tillrinningen vid nu tillståndsgivet djup. Länsstyrelsen vill även påtala att myndigheten redan inför mark- och miljödomstolens prövning av Leveäniemimålet, framförde att den inte ser positivt på den förändrade utsläppsregimen som brytningen av Leveäniemimalmen påkallar.

Länsstyrelsen konstaterar av den nu aktuella ansökan att bolaget inte har redovisat vilka åtgärder som kan vidtas i sand- och klarningsmagasinet för att begränsa utsläppen till vatten.

Ytterligare frågor av betydelse för prövningens avgränsning och vilka effekter som den sökta verksamheten faktiskt kommer att medföra, är att bolaget nyligen gav in ett informationsärende till länsstyrelsen. Ärendet berör förebyggande åtgärder vid magasinerna i Svappavaara. Av informationen framgår bland annat att den upptjockade (förtjockade) deponering som bolaget har anlagt och som har medfört att mängden vatten i sand- och klarningsmagasinen har reducerats och att sandytan fått en annan lutning. Bolaget har även listat fem åtgärder som detta föranleder, däribland omledning av utsläpp för flöde som inte går via förtjockare, anläggande av gråbergspir i sandmagasinet, sänkning av krönhöjd på del av spärrdamm m.m. Länsstyrelsen har inte erhållit någon närmare information om ovan nämnda åtgärder tidigare, vilket gör det oklart hur åtgärderna ska uppfattas i ljuset av det nu pågående målet.

Det är inte i första hand fråga om att länsstyrelsen nödvändigtvis vill få till stånd ett nytt grundtillstånd för verksamheten, utan snarare att effekterna utan uppenbara svårigheter ska kunna bedömas i sin helhet. Syftet med detta är bland annat att möjliggöra en bedömning av de samlade effekterna och om det finns anledning att föreskriva ändrade villkor/föreskrifter för att begränsa påverkan på människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen utesluter alltså inte att ett ändringstillstånd kan komma ifråga för den sökta verksamheten men att tidigare överprövning talar mot detta, till förmån för att det ska företas en vidare prövning. Vad i övrigt beträffar

frågan om gränsdragningsproblem och behovet av att ompröva hela det nya grundtillståndet kan nämnas att frågan om villkor och begränsningsvärden avseende utsläpp till vatten ännu inte är fastställda genom överprövning av mark- och miljööverdomstolen. Länsstyrelsen anser därför att det inte är givet vilka miljöeffekter som kan komma att äga rum och hur sådana kan komma att regleras.

Bolaget

Bolaget framhåller att det föreligger en avgörande skillnad mellan de förhållanden som rådde vid dåvarande Miljööverdomstolens prövning av bolagets ansökan om ett helt fristående tillstånd till verksamheten vid Gruvberget och de som råder idag. Sedan november 2013 föreligger ett nytt grundtillstånd för bolagets verksamheter i Svappavaara som omfattar bland annat brytningen vid Gruvberget men också malmförädlingen och den därtill kopplade deponeringen av anrikningssand i magasinssystemet. Deponering av sidoberg från Gruvberget på en begränsad del av det då befintliga sidobergsupplaget omfattas också av grundtillståndet. En samlad prövning har således redan genomförts. Vad det nu handlar om är en ansökan om ändringstillstånd kopplat till det aktuella grundtillståndet från november 2013.

När det gäller den nu ansökta ändringen bedöms denna innebära att, som framgår av de ingivna handlingarna, mängden sidoberg från Gruvberget ökar med ca 1,5 miljoner ton jämfört med den mängd som har beräknats för den redan tillståndsgivna brytningen ner till +220 m. Till detta kommer ca 0,6 miljoner ton sovringsavfall som också går till deponi. Det sammanlagda tillskottet av sidoberg från den nu ansökta verksamheten uppgår således till drygt 2 miljoner ton. Detta kan jämföras med den mängd sidoberg som har beräknats för nu tillståndsgiven verksamhet vid Gruvberget och som uppgår till 42 miljoner ton. Till detta kommer den mängd sidoberg som har beräknats för den av mark- och miljödomstolen i deldomen från april 2015 medgivna verksamheten vid Leveäniemi dagbrott och som uppgår till i storleksordningen 220 miljoner ton (varav ca 190 miljoner ton avser grovt sidoberg och drygt 30 miljoner ton avser avfall från sovringen).

Den tillkommande mängden sidoberg från den nu ansökta verksamheten motsvarar således mindre än 1 % av den sammanlagda mängd sidoberg som planeras att deponeras inom ramen för redan tillståndsgivna verksamheter. Det beräknade tillskottet av sidoberg från fördjupningen av Gruvberget bedöms rymmas inom de ytor och höjder som tidigare tillståndsgivits. Någon ökning av deponiutrymmet behövs inte vare sig i plan eller höjd.

Deponeringen av anrikningssand i sig påverkas inte överhuvudtaget av den nu ansökta verksamheten. Mängden sand är beroende av genomslaget i anriknings- och pelletsverken och inte av brytningen i Gruvberget.

Någon egentlig risk för gränsdragningsproblem med avseende på utsläppen av länshållningsvatten via magasinssystemet till recipienten och deponeringen av sidoberg m.m. kan bolaget inte se. Bolaget anser inte att nu aktuella ändringar har sådana effekter avseende på hälsa och miljö att de utlöser ett behov att ompröva hela det nya grundtillståndet för Svappavaara, inklusive det ändringstillstånd att återuppta brytningen i Leveäniemi dagbrott som meddelades i april 2015.

Bolaget har inte någon annan inställning när det gäller vikten av att samtliga effekter av den ansökta verksamheten skall kunna bedömas. Bolaget framhåller möjligheten att vid meddelande av ändringstillstånd villkorsreglera även de delar av den redan tillståndsgivna verksamheten som har sådant ”samband” med den ansökta tillkommande verksamheten som motiverar ändrade eller tillkommande villkor.

När det gäller risken för ökat grundvattenläckage på djupet och en därav ökad länshållning från dagbrottet anför bolaget att det tillgängliga underlaget är fullt tillräckligt med avseende på såväl mängden data som de beräkningsmetoder m.m. som har använts, för att bedöma ökningen av inläckaget mellan + 220 m och + 160 m och att den ökning som kan förutses (i snitt ca 5 l/s) inte är så stor att den kan ge någon påverkan av betydelse på behovet av bräddning från magasinssystemet. Vad gäller den kemiska sammansättningen hos det länshållningsvatten som kommer

att avledas från Gruvberget till recipientmagasinet så finns inga indikationer på att vattenkemin skulle komma att påverkas negativt av fördjupningen i sig.

Bolaget menar vidare att i en så omfattande och i vissa delar diversifierad verksamhet som bedrivs i Svappavaara är det ofrånkomligt att det förhållandevis frekvent uppstår behov av såväl större som mindre förändringar. I första hand är det mot bakgrund av de resurser som numera krävs för en tillståndsprövning enligt miljöbalken och den tid en sådan provning tar, naturligt och önskvärt att sådana ändringar som inte kan anses rymmas inom gällande tillstånd hanteras på enklast möjliga sätt. Det vill säga i första hand som anmälningsärenden. Först om ändringen, i sig eller tillsammans med tidigare ändringar, faktiskt kan befaras innebära olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön behöver den tillståndsprövas. Av den information som har lämnats till länsstyrelsen framgår att det handlar om fyra olika åtgärder vilka enligt bolagets redovisade bedömningar inte kräver vare sig tillstånd eller anmälan. Åtgärderna har enligt bolagets uppfattning inte någon koppling till den nu ansökta verksamheten, vare sig fördjupningen av gruvan eller den något ökade brytningstakten. Behovet av åtgärderna har i första hand utlösts av övergången till upptjockad deponering och till viss del av den deponering direkt i klarningsmagasinet som har pågått sedan 2005 och påverkas inte av om den nu ansökta verksamheten kommer till stånd eller inte.

Beträffande den pågående provningen hos Mark- och miljööverdomstolen är denna begränsad till behovet och utformningen av provisoriska föreskrifter. Övriga delar av meddelat tillstånd är inte föremål för Mark- och miljööverdomstolens provning.

Grundvatten

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt att få en samlad bild av hur grundvattenpåverkan kommer att bli i området i sin helhet. Det förändrade grundvattentrycket i bergmassan kan förutom påverkan på den av SGU utpekade grundvattenförekomsten, även innebära icke obetydlig påverkan på mindre källflöden i området och/eller våtmarker eller liknande. Det är svårt att se grundvattenpåverkan från Gruvberget enskilt då det finns överlappningar av påverkan. Bolaget bör därför lämna en mer

utförlig redovisning av den samlade grundvattenpåverkan som Gruvberget utgör en betydande del i.

Vidare anser länsstyrelsen att det är viktigt att grundvattensänkningen som den djupare brytningen kommer att medföra inte inverkar på sjön Syväjärvi och dess vattenstånd. Länsstyrelsen bedömer med ledning av vad bolaget har redovisat angående Syväjärvi att det hittills inte synes föreligga någon signifikant påverkan på sjöns vattenstånd till följd av bolagets verksamhet. Ytvattennivån synes i huvudsak vara densamma över tid, samtidigt som grundvattennivåerna i lösa jordlager och berg har påverkats.

Klarnings/recipientmagasin

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att få klarhet i hur den fördjupade brytningen och grundvattensänkning kommer att påverka bolagets klarningsmagasin. Frågan är viktig för att även kunna bedöma om befintliga dammanläggningar är utformade och grundlagda så att det inte kan komma att äga rum några koncentrerade läckage eller dammbrott, exempelvis in mot gruvan till följd av förändrade portryck. Det teoretiskt beräknade influensområdet når in under befintliga sand- och klarningsmagasin. Enligt länsstyrelsens bedömning kan det medföra portrycksförändringar och ändrade flödesmönster från dammsystemet.

Grundvattenförekomster och deformationszoner

Länsstyrelsen anser att det inte är klarlagt om det finns potentiellt grundvattenförande kross- och sprickzoner mellan gruvan och grundvattenförekomsten i närheten. Länsstyrelsen konstaterar att själva grundvattenförekomsten sammanfaller med ett grundvattenmagasin med ett förhållandevis stort tillrinningsområde för vilken grundvattenbildningen är stor. Länsstyrelsen konstaterar även att grundvattenförekomstens status är klassad som god med avseende på kemi och grundvattentillgång (miljökvalitetsnormen är god).

Länsstyrelsen konstaterar att de övervakningspunkter (SGU:s 6 grundvattenrör) som hänvisas till i ansökan inte är belägna i närheten av Gruvberget eller den del av den

vattenförande sand- och grusförekomst som finns i direkt anslutning till brytningsområdet. SGU:s övervakningspunkter är såvitt länsstyrelsen kan bedöma, istället belägna betydligt längre bort i en annan del av grundvattenförekomsten någon km norr om gruvan på andra sidan väg E10. Länsstyrelsen anser därför att bolagets slutsatser är allt för långtgående om att det inte kan utläsas några förändringar i grundvattennivåer i den sand- och grusförekomsten härrörande från nuvarande gruvverksamhet. Eftersom bolaget inte har visat resultat från grundvattenmätningar i de delar av grundvattenförekomsten som finns bredvid gruvan, både innan gruvan började brytas på djupet och fram till idag, kan det ifrågasättas om bolaget bygger sina slutsatser på helt relevanta uppgifter. Mot bakgrund av att det även framgår att den befintliga täkten i sand- och grusförekomsten norr om Syväjärvi med största sannolikhet förändrar de lokala förutsättningarna för grundvatten i just den delen av grundvattenförekomsten, anser länsstyrelsen att det bör vara rimligt att anta att det då inte heller kan uteslutas att även den närbelägna gruvan skulle kunna det. Det finns därför anledning att ifrågasätta bolagets slutsatser.

Länsstyrelsen utesluter inte att den uppgång i resultaten från nivåmätningar av grundvatten i jord (SGN21) som redovisas i bolagets utredning som förklaring till att nivån från hösten 2013 och fram till våren 2014, inte bara förklaras av en årstidsvariation (nederbörd som fyllts på). Resultaten kan likväl även tyda på att det redan har uppkommit ett hydrauliskt genombrott/samband mellan den vattenförande grundvattenförekomsten närmast gruvan och gruvan. Det kan tyda på att det har uppstått något som kan liknas vid ett stationärt och kontinuerligt större inflöde från en icke obetydlig källa.

Bolaget har uppgett att den grundvattendelare i jord mellan gruvan och Syväjärvi som tidigare har hävdats, uppenbarligen försvann under augusti 2013 för att åter vara på plats sedan april 2014. Det föranleder ytterligare klargöranden i frågan.

Mot bakgrund av att den sökta verksamheten kan komma att medföra ytterligare påverkan på grundvattnet i området, kan länsstyrelsen inte utesluta att grundvattenförekomsten även måste riskklassas i VISS.

Det finns minst en spröd deformationszon (N-S riktning) i gruvans teoretiskt beräknade influensområde som synes stå i direktkontakt med grundvattenförekomsten redan idag och länsstyrelsen menar att det även finns frågetecken kring huruvida den zonen är eller kan bli direkt vattenförande in mot gruvan. Bolaget har uppgett att den zonen kan begränsa influensområdets utbredning mot väster. Länsstyrelsen bedömer emellertid att det inte är klarlagt och/eller huruvida deformationszonerna är grundvattenförande eller ej. Till detta kommer att när det beräknade influensområdet ökar med ökad brytning, synes en ytterligare spröd deformationszon inbegripas (NV-SO riktning) som är i kontakt med grundvattenförekomsten. Länsstyrelsen undrar vilken betydelse den kan ha på det framtida inläckaget till gruvan.

Länsstyrelsen bedömer att det är en alltför långtgående och bräckligt grundad slutsats som bolaget hävdar då det framhåller att grundvattenförekomsten i berg inte kommer att påverkas.

Länsstyrelsen poängterar att om det i ett senare skede av en påbörjad verksamhet visar sig att det har gjorts felbedömningar, exempelvis att betydande grundvattensänkningar visar sig ha ägt rum på ställen där så inte borde ha ägt rum, kan det vara mycket svårt och kostsamt att åstadkomma rättelse (återställningsåtgärder). Orsaken till att sådant kan hända är vanligtvis att alltför ensidiga bedömningar har företagits på otillräckliga resultat från undersökningar och bristfälliga risk- och konsekvensanalyser. Till detta kommer att det kan tillkomma nya problemställningar och aspekter som behöver belysas allteftersom en gruva bryts djupare. Detta i synnerhet om det är delvis oklart om och var lokala grundvattenförande kross- och svaghetszoner förekommer i berget, förutom översiktligt kända av SGU. Det kan därför vara svårt att med ledning av hittills känd grundvattenpåverkan, även bedöma vilka effekter som kan, eller inte kan komma att uppstå på sikt. Vad bolaget har anfört om att påverkan hittills har varit begränsad till följd av brytningen vid Gruvberget och att det därför inte bör föreligga några problem längre fram måste därför tas med viss försiktighet.

Sakkunnig

Mot bakgrund av att frågan om grundvattenpåverkan inte är obetydlig och inte tillräckligt klarlagd i målet framförallt för den utpekade grundvattenförekomsten, bedömer länsstyrelsen att mark- och miljödomstolen bör överväga att utse en särskild sakkunnig i fråga om grundvatten i målet.

*Bolaget*Klarnings/recipientmagasin

Redovisade beräkningar av influensområdet gäller. Detta innebär bland annat att influensområdet efter ansökt fördjupning av gruvan inte kommer att skilja sig på något sätt av betydelse (i fråga om utbredning eller i övrigt), från det influensområde som har redovisats inom ramen för tidigare prövningar av verksamheten vid Gruvberget och som har ansetts godtagbart enligt gällande tillstånd. Vidare bedömer bolaget att den nu ansökta verksamheten inte kommer att ha någon påverkan av betydelse på vare sig det grundvattenmagasin som är beläget NV om gruvan eller klarningsmagasinet. När det gäller påverkan på klarningsmagasinet bör möjligen tilläggas att det inte finns några indikationer på att en möjlig avsänkning av porttrycket i magasinet skulle kunna ge en så kraftig (grundvatten) gradient ut mot dammkropparna att det skulle kunna påverka stabiliteten negativt. Bedömningen är alltså att den porttryckssänkning som möjligen kan komma att inträda i magasinet till följd av grundvattenavsänkningen runt Gruvberget, enbart kommer att öka stabiliteten i magasinet.

Grundvattenförekomster och deformationszoner

Grundvattenförekomsten i jord kommer inte att påverkas av fortsatt brytning. När det gäller grundvattenförekomsten i berg är denna belägen över 2 km från den planerade verksamheten och dessutom på andra sidan av den NV-SO deformationszon som bedöms utgöra en hydraulisk gräns mot NO. Mot bland annat denna bakgrund vidhåller bolaget att inte heller grundvattenförekomsten i berg kommer att påverkas av den ansökta verksamheten.

Den tolkade deformationszonen som diskuteras är belägen ca 300 m väster om Gruvbergets dagbrottskant i en riktning NNO-SSV varför det är svårt att se hur zonen skulle kunna bli direkt vattenförande in mot gruvan. Zonen löper däremot, som länsstyrelsen mycket riktigt påpekar, inom beräknat teoretiskt influensområde i berg. Att en zon går här styrks av den nordsydliga svackan med våtmark som löper mellan klarningsmagasinet och Syväjärvi och mäktigare jordlager på SGUs jorddjupskarta. Zonen fungerar sannolikt som en hydraulisk gräns för vidare grundvattenpåverkan från gruvan. Huruvida strukturen är vattenförande eller inte är inte klarlagt, men den är av SGU tolkad som en spröd deformationszon. En sådan zon kan vara antingen uppsprucken och öppen eller omvandlad och i hopläkt (t ex leromvandlad). I båda alternativen fungerar zonen som en gräns för grundvattenpåverkan från gruvan västerut, antingen som en vattenförande positiv hydraulisk gräns eller en tät barriär (negativ gräns).

Sakkunnig

Bolaget anser att det saknas anledning att förordna sakkunnig i målet. I den mån mark- och miljödomstolen ser behov av någon form av kompletterande utlåtande med avseende på grundvattenförhållandena i området och vid den ansökta verksamheten bör det uppdras åt SGU att på lämpligt sätt tillhandahålla detta underlag.

Sveriges geologiska undersökning

SGU har fått i uppdrag av domstolen att yttra sig särskilt över den sökta verksamhetens påverkan på grundvatten och i synnerhet på den av SGU utpekade grundvattenförekomsten. Detta med anledning av att länsstyrelsen uttryckt oro för grundvattenpåverkan på grund av verksamheten. Domstolen bedömde dock inte att det var nödvändigt att förordna en särskild sakkunnig för att avge ett utlåtande i frågan.

SGU lämnade följande yttrande till domstolen. Grundvattenförekomsten i berg (VISS SE751634-172259) bedöms inte påverkas av den sökta verksamheten. Grundvattenförekomsten i jordlagren (VISS SE751676-172014) bedöms troligtvis

inre heller påverkas av den sökta verksamheten. De observationsrör som ingår i SGU:s grundvattennät finns i grundvattenförekomsten i jord ca 2 km norr om Gruvberget. Grundvattennivåerna i dessa observationsrör bedöms inte påverkas av den sökta verksamheten. Uppmätta nivåer kan däremot användas som referens för att bedöma eventuell påverkan i andra observationsrör.

Utöver de två föreslagna kompletterande grundvattenrören för nivåmätningar i grundvattenförekomsten bör ytterligare två eller tre grundvattenrör etableras längre söderut närmare Syväjärvi för att därigenom observera grundvattennivåer inom beräknat influensområde för grundvatten i berg enligt beräknat länshållningsbehov. En etablering av grundvattenrör i förekomsten närmare Gruvberget kan bidra till att bedöma eventuell påverkan men även bidra till att utesluta eventuell påverkan.

Det tillrinningsområde för grundvattenmagasinet är framtaget vid SGU med hjälp av höjddata och bör användas med viss försiktighet. Exempelvis är det möjligt att grundvattnet i området vid Gruvberget avrinner till Syväjärvi med omgivande våtmarker och ytvattendrag men inte till den aktuella grundvattenförekomsten. Det tillrinningsområde som använts vid bedömningen avser dessutom sammantaget både förekomsten i berg och i jord. Tillrinningsområdet för grundvattenförekomsten i jord av mindre storlek. I samband med den detaljerade kartläggningen av grundvatten som utförs av SGU bedöms tillrinningsområdena utifrån både höjddata och geologiska förutsättningar. En sådan mer detaljerad bedömning av tillrinningsområdet bör utföras för det aktuella grundvattenmagasinet.

Det aktuella grundvattenmagasinet har bedömts utifrån översiktlig kartering och finns redovisat i den hydrogeologiska kartan över Norrbottens län. Grundvattenmagasinet geometri kommer att uppdateras. Några exempel är moränområdet direkt nordost om Syväjärvi som inte bedöms ingå i grundvattenmagasinet. Ett annat exempel är det isälvsroderade området väster om Syväjärvi med inslag av hällar som tydligt framträder med hjälp av de redovisade

höjdförhållandena. Detta område ingår sannolikt inte heller i grundvattenmagasinet. Den mest troliga utbredningen av grundvattenmagasinet är det område markerat i grönt enligt figur 2 i yttrandet. SGU kan inte finna att jämförelsen ur påverkanssynpunkt mellan grustäkten inom grundvattenförekomsten i jordlagren och den sökta gruvverksamheten utanför förekomsten är relevant.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anför att SGU:s yttrande kan uppfattas betryggande men konstaterar att SGU synes bygga sina slutsatser på oklara grunder. Vad SGU bygger sin uppfattning på om att den sökta verksamheten inte bedöms påverka grundvattenförekomsten i berg framgår överhuvudtaget inte. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om SGU har gjort någon egen självständig bedömning av de berggrundsgeologiska, strukturegeologiska och geohydrologiska förhållanden som råder i området.

Vidare synes SGU:s resonemang vara motstridigt. SGU hävdar å ena sidan att någon påverkan på grundvattnet inte kommer att äga rum, samtidigt som myndigheten bedömer att en etablering av grundvattenrör i förekomsten närmare Gruvberget kan bidra till att bedöma eventuell påverkan, men även bidra till att utesluta eventuell påverkan.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att SGU instämmer i vad länsstyrelsen tidigare har anfört i det tidigare yttrandet om avsaknad av kontrollpunkter (grundvattenrör) för att kunna dra slutsatser om påverkan kommer att äga rum inom influensområdet. Därför föreslår SGU att ytterligare grundvattenrör bör anläggas längre söderut i grundvattenförekomsten för att verifiera påverkan i grundvattenförekomsten.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till vad värdet av SGU:s bedömning egentligen är, förutom att de verifierar att det saknas grundvattenrör/resultat för att få en bättre bild av eventuell påverkan.

SGU – kompletterande yttrande

SGU menar att de flesta av Sveriges utpekade grundvattenförekomster inom vattenförvaltningsarbetet kommer från de grundvattenmagasin som SGU tagit fram i samband med kartläggningen av grundvattenförekomster. I de fall det utförts en lokal grundvattenkartläggning är detaljeringsgraden av utbredningen hos magasinerna och även därmed förekomsterna mycket god, i de fall där kartläggningen utförts på regional nivå kan den geometriska utbredningen vara av mer generell karaktär.

Grundvattenförekomster i jord har avgränsats antingen då det förekommer ett grundvattenuttag eller av det skäl att kapaciteten skulle kunna räcka för ett sådant uttag. I den aktuella grundvattenförekomsten sker i dagsläget inget uttag. Utifrån de krav från vattenförvaltningen som ställs på förekomsternas geografiska korrekthet har SGU tillsammans med vattenmyndigheterna under tid justerat grundvattenförekomster från den regionala utbredningen till ett bättre och mer geografiskt korrekt läge. Justeringarna har i huvudsak gällt förekomster där de antingen i påverkansanalyser visat sig vara i risk för dålig status eller innehåller större vattentäcker.

SGUs yttrande fokuserar särskilt på de två utpekade grundvattenförekomsterna inom Vattenförvaltningen. Grundvattenförekomsten i berg (SE751634-172259) bedöms inte påverkas av den sökta verksamheten och grundvattenförekomsten i jord (SE751676-172014) bedöms troligtvis inte heller påverkas av den sökta verksamheten.

Vad gäller förekomsten i jord så är de observationsrör som ingår i SGU:s grundvattennät placerade ca 2 km norr om Gruvberget. Grundvattennivåerna i dessa observationsrör bedöms inte påverkas av den sökta verksamheten. Uppmätta nivåer kan däremot användas som referens för att bedöma eventuell påverkan i andra observationsrör. Utöver de två föreslagna kompletterande grundvattenrören för nivåmätningar som bolaget föreslagit i sitt yttrande bör ytterligare två eller tre grundvattenrör etableras längre söderut närmare Syväjärvi för att därigenom observera grundvattennivåer inom beräknat influensområde för grundvatten i berg enligt

beräknat länshållningsbehov. En etablering av grundvattenrör i förekomsten närmare Gruvberget kan bidra till att bedöma eventuell påverkan men även bidra till att utesluta eventuell påverkan.

Det tillrinningsområde för grundvattenmagasinet som omnämns i bolagets yttrade är framtaget vid SGU med hjälp av höjddata och bör användas med viss försiktighet. Exempelvis är det möjligt att grundvattnet i området vid Gruvberget avrinner till Syväjärvi med omgivande våtmarker och ytvattendrag men inte till den aktuella grundvattenförekomsten. Det tillrinningsområde som använts vid bedömningen avser dessutom sammantaget både förekomsten i berg och i jord. Tillrinningsområdet för grundvattenförekomsten i jord är mindre.

Sprickzoner i berg

Det tekniska underlaget diskuterar huruvida de sprickzoner som finns i närområdet är vattenförande eller inte. Om den öst-västliga zonen (norr och öster om Gruvberget) är vattenförande så håller SGU med om att den utgör en positiv hydraulisk rand som minskar grundvattenpåverkan norr om sprickzonen, mot grundvattenförekomsten och den kommunala vattentäkten. Om den inte är vattenförande utan mineraliserad så gör underlaget gällande att den då är att betrakta som en negativ rand och då skulle vara tätare än omgivande berg. Detta är givetvis svårt att uttala sig om, men om zonen inte är vattenförande så bör den åtminstone vara lika tät som omgivande berg vilket talar för att den generellt beräknade påverkansområdet kan vara relevant även förbi sprickzonen.

Om den sprickzon (väster om Gruvberget) som löper i nord-sydlig riktning är vattenförande så kan det innebära att underlagsmaterialet underskattar den påverkan som kan ske vid sjön Syväjärvi.

Grundvattenberoende ekosystem

SGU konstaterar att sjön Syväjärvi ingår i Torne och Kalix älvens avrinningssystem vilket är utpekad inom Natura 2000 nätverket. SGU har gått igenom alla naturtyper som finns inom N2000 utifrån hur grundvattenkänsliga dessa är. Några av de

känsliga naturtyperna ingår i Torne och Kalix avrinningssystemet och SGU lyfter fram att någon eller några av dessa naturtyper kan finnas representerade i sjön Syväjärvi.

Hantering och deponering av utvinningsavfall

Länsstyrelsen

Utvinningsavfall och återvinning

Länsstyrelsen menar att bolagets verksamhet under senaste åren utökats påtagligt inom befintligt deponeringsområde för bland annat Gruvberget och omfattar delar som alltså saknar formellt tillstånd. Länsstyrelsen efterlyser en samlad redovisning av hur hanteringen och deponeringen av sidoberg och sovringsavfall ska äga rum samt uppgifter om bolagets återvinningsverksamhet på deponiområdet. Länsstyrelsen anser att den så kallade mobila kross- och sovringsanläggningen på södra delen av deponeringsområdet, som tidvis orsakar påtaglig damning, numera är en mer eller mindre integrerad del av bolagets kross- och sovrings (återvinningsverksamhet). Den anläggningen ska därför prövas och förses med miljöskyddsutrustning.

Den mobila krossen bedriver inte bara krossning av gråberg/sidoberg för anläggningsändamål, utan vidareförädlar dessutom på liknande sätt inte obetydliga mängder järnmalm med lägre halter med olika ursprung i området. Av avfallshanteringsplanen framgår även att bolaget avser tillvarata tidigare upplagt sidoberg från Leveäniemi och Gruvberget motsvarande 1,2 miljoner ton per år. Det är oklart när, var och hur det ska äga rum. Det framgår inte av bolagets miljökonsekvensbeskrivning vad återvinningsverksamheten närmare omfattar och vilka miljöeffekter som den medför. Återvinningsfrågan bör även utgå från vad länsstyrelsen har att hantera i egenskap av tillsynsmyndighet. I annat fall är det mycket svårt att få en samlad bild av verksamheten.

Bolaget har i stället för att lämna en redogörelse i ansökan, gett in en anmälan till länsstyrelsen om ändring av hantering av sidobergsupplag från Gruvberget. Detta i syfte att återvinna järnhaltigt material för vidare bearbetning. I ljuset av den nu aktuella ansökan och avsaknaden av beskrivning av återvinningen, anser länssty-

relsen att det är svårt att få en helhetsbild, vilket krävs enligt praxis. Länsstyrelsen ser i och för sig positivt på att så mycket lågvärdig malm som möjligt kan omhändertas och nyttiggöras. Det är emellertid viktigt att få klarhet i hur bolaget nu bedriver och avser bedriva denna verksamhet då det är fråga om hantering och bearbetning av koncessionsmineral och inte endast ballastmaterial.

Länsstyrelsen har tidigare mottagit klagomål från markägare/skogsägare i närområdet om tidvis omfattande nedsmutsning/damning. Det finns även renbetesmarker i området och en renflyttningsled av riksintresse i direkt anslutning till deponiområdet. Länsstyrelsen har nyligen genomfört ett översiktligt tillsynsbesök med bolaget inom del av bolagets upplagsområde och anför att vad bolaget tidigare har redovisat för länsstyrelsen i fråga om vissa upplag och hantering, inte synes vara i överensstämmelse med vad som har observerats på plats.

Upplagsområdet

Länsstyrelsen anser att det kan ifrågasättas om bolaget har redovisat och/eller har en tillräckligt klar bild av när, var och hur deponering äger rum på det för verksamheten gemensamma deponeringsområdet. Likaså om deponeringsområdet är tillräckligt för både hanteringen och deponeringen av samtliga mängder utvinningsavfall, samt vad bolaget bygger sina bedömningar på.

Av bolagets ovan nämnda anmälan framgår även att i samband bolagets brytning vid Gruvberget uppkommer årligen 6 miljoner ton sidoberg per år (beräknat medelvärde under gruvans livslängd). Bolaget har i anmälan uppgett att det finns cirka 26 miljoner ton sidoberg totalt lagrat från nämnda brytning i upplag. Länsstyrelsen har med ledning av observationer från tillsyn inte kunnat finna var dessa upplag och volymer finns på motsvarande sätt i den nu aktuella ansökan. Det kan uppfattas som att det inte är klarlagt om bolaget bryter/avser bryta och bearbeta mer malm än vad som framgår av ansökningshandlingarna.

Länsstyrelsen har gjort en skattning av mängden sidoberg inom deponiområdet däribland utgåendes från kartmaterial och uppgifter från tillsynsbesöket och finner

även anledning att ifrågasätta bolagets uppgifter om att det skulle finnas omkring 26 miljoner ton sidoberg totalt lagrat. Det kan därmed inte uteslutas att bolaget har bearbetat väsentligt större mängder järnmalm än vad bolaget har uppgett. Bolaget bör lämna klargörande härom.

Krossning och sovring

Länsstyrelsen anser att den mobila kross- och sovringsanläggning utgör en integrerad del av verksamheten och bör prövas samlat tillsammans med övrig verksamhet och i formell mening. Såvitt länsstyrelsen nu kan bedöma kan det vara fråga om särskild tillståndsplikt som gäller för anläggning.

Länsstyrelsen har under tillsynsbesök bedömt att den mobila kross- och sovringsanläggningen medför tidvis omfattande diffus damning. Den är även belägen i direkt anslutning till den såsom riksintresse utpekade renflyttningsleden.

Enligt länsstyrelsens bedömning utgör frågan om den mobila kross- och sovringsanläggningen en inte obetydlig del av tillåtlighetsfrågan för den nu sökta verksamheten. Därför måste den delen av verksamheten beskrivas i tillräcklig omfattning. Därför kan det ifrågasättas om ett tidsbegränsat tillstånd kan komma ifråga för 2015.

Bolaget

Utvinningsavfall och återvinning

Deponeringen av sidoberg utförs i allt väsentligt på samma sätt idag som under den tidigare verksamheten vid Leveäniemi dagbrott. Vad som har tillkommit efter 2010 är den så kallade återvinningsverksamheten där bolaget i kampanjer har utvunnit de begränsade mängder järn som finns i delar av det tidigare deponerade sidoberget. Bolaget framhåller att det handlar om utvinning av järnhaltigt material ur deponerat sidoberg. Malm är ett ekonomiskt begrepp med en vedertagen definition och det material ur vilket återvinningen skett har inte utgjort "malm" vid brytningen. Dock har det, i första hand beroende på svårigheterna att få fram tillräckligt med rågods från underjordsgruvorna för att bolaget skall kunna infria sina leveransåtaganden,

under vissa tider varit mer förmånligt att processa tidigare deponerat sidoberg för att utvinna de mindre mängder järn som finns i materialet, än att behöva begränsa produktionen i förädlingsverken och därmed få problem att uppfylla gällande leveransåtaganden. Det handlar om extraordinära förhållanden och inte om en normal del i gruvverksamheten.

Samtliga hittills genomförda kampanjer har således i vederbörlig ordning anmälts till tillsynsmyndigheten. I anmälan har bolaget redogjort för hur godset kommer att hanteras och vilka skyddsåtgärder som kommer att vidtas för att begränsa i första hand damning. Av anmälan framgår bland annat att även de "mobila" krossar som kan komma att användas när kapaciteten i den s.k. Gruvbergskrossen inte räcker för att processa materialet, skulle förses med dammutsugningsanläggningar med motsvarande kapacitet som Gruvbergskrossen.

Verksamheten har beskrivits/berörts i den uppdaterade avfallshanteringsplan som har givits in i ärendet eftersom "återvinningen" innebär att den mängd sidoberg som slutligen kommer att finnas kvar i deponin har minskat. Bolaget menar att den aktuella återvinningsverksamheten har varit så begränsad, även med avseende på omgivningspåverkan, att den inte i sig har varit tillståndspliktig.

Beträffande framtiden framhåller bolaget att skälet till att man överhuvudtaget har processat tidigare deponerat sidoberg, har varit en närmast akut brist på rågods till förädlingsverken. När uttaget av rågods från gruvorna är tillräckligt för att fylla behoven i förädlingsverken är det inte ekonomiskt försvarbart att processa lågvärdigt sidoberg på det sätt som har skett under återvinningskampanjerna, detta även om verksamheten som sådan kan anses vara god resurshushållning. Behovet av återvinning kan således antas upphöra när de nya gruvorna i Mertainen och Leveäniemi kommer i produktion och/eller nuvarande problem i underjordgruvorna i Kiruna och Malmberget har avhjälpits. Skulle det i framtiden trots allt bli aktuellt att processa deponerat sidoberg kan även den verksamheten förväntas vara av ad hoc-karaktär. Om frågan om återvinning åter aktualiseras avser bolaget att samråda

med länsstyrelsen för att säkerställa att såväl den miljömässiga som den formella behandlingen blir korrekt.

När det gäller omgivningspåverkan vidgår bolaget att verksamheten i Svappavaara tidvis har inneburit störningar i form av damning/nedsmutsning men ifrågasätter att dessa störningar i någon högre grad skulle ha varit föranledda av återvinningsverksamheten.

När det gäller frågan om vad bolaget avser med "kringverksamhet" handlar det i första hand om losshållning av sidoberg och deponering av grovt sidoberg och sovringsavfall från Gruvberget. Motsvarande verksamhet (losshållning och deponering av sidoberg) avseende Leveäniemi omfattas av redan gällande tillstånd, likaså den återstående losshållning och deponering av sidoberg som kan komma att behövas för att sänka av Gruvbergs gruva till + 220 m vilket är gränsen på djupet för nuvarande tillstånd. Till "kringverksamhet" hör också sådana väg- och anläggningsarbeten (inklusive krossning m.m. av sidoberg till anläggningsändamål) som är en naturlig och integrerad del av de verksamheter som bolaget bedriver i Svappavaara. Däremot avses med kringverksamhet inte någon verksamhet i eller i anslutning till förädlingsverken (och därmed inte heller deponeringen av anrikningssand).

Upplagsområdet

Bolagets verksamhet i Svappavaara är, på samma sätt som i princip all industriell verksamhet av någon omfattning, under ständig utveckling och förändring. Dock kan bolaget inte se att just verksamheten inom deponiområdet skulle ha genomgått någon särskilt anmärkningsvärd förändring under senare år om man undantar det faktum att deponering av sidoberg återupptogs år 2010 efter att ha legat nere sedan början av 1980-talet när Leveäniemigruvan lades i malpåse.

De ca 2 miljoner ton sidoberg som kommer att genereras vid fördjupningen från + 220 m till + 160 m utgör mindre än 1 % av det sidoberg som sammanlagt kommer att deponeras med stöd av gällande tillstånd. Tillkommande sidoberg har samma

egenskaper som övrigt sidoberg och deponering kommer att ske på samma sätt och inom samma ytor och höjder som har godtagits vid tidigare tillståndsprövningar. Den tillkommande deponeringen i sig föranleder därför inte enligt bolagets uppfattning något behov av ändringar i gällande tillstånd och inte heller något behov av ytterligare uppgifter i vare sig avfallshanteringsplanen eller underlaget i övrigt om den deponering av sidoberg (inklusive sovringsavfall) som redan har prövats.

Krossning och sovring

Den kross-/sovringsanläggning det syftas på när det talas om ”den mobila krossen” är inte ”mobil” i ordets vanliga bemärkelse. Alla kross-/sovringsanläggningar som numera används av bolaget för hantering av malm och/eller sidoberg är delvis stationära. Att montera respektive demontera/flytta den s.k. mobila kross som länsstyrelsen syftar på i sitt yttrande tar ca en månad. Detta kan jämföras med den ”permanent” kross-/sovringsanläggning som uppförs för att hantera rågodset från Leveäniemi som tar ca 18 månader från anläggningsstart till fullskalig drift. Denna skillnad är grunden till att det till vardags talas om en ”mobil kross” trots att det således handlar om en i hög grad stationär anläggning. Inte heller de ”mobila dammutsugningsanläggningar” är ”mobila” i ordets vanliga bemärkelse. Tiden för att få en sådan anläggning i drift uppgår normalt till tre veckor från det att den har leverats till anläggningen.

Vad gäller damning från den mobila kross-/sovringsanläggning hade denna från början bara en linje i vilken bolaget krossade och sovrade provbrytningsrågods från Mertainen och Leveäniemi. Linjen var utrustad med en sådan mobil dammutsugningsanläggning som har i allt väsentligt samma prestanda (avskiljningsförmåga) som den permanenta anläggning som har installerats på Gruvbergskrossen.

Den första linjen kom därefter att kompletteras med ytterligare en linje för att inledningsvis hantera ”rensmassor” från Leveäniemi samt fyndigt sidoberg och därefter malm från den ”småskaliga” reguljära brytningen som nu bedrivs i

Leveäniemi (i avvaktan på att den permanenta kross-/sovringsanläggningen skall färdigställas och tas i drift). Den tillkommande krosslinjen kom att köras en kortare tid (ca två månader) utan dammutsugningsanläggning men är numera även den utrustad med samma typ av ”mobil” dammutsugningsanläggning som den första linjen. Damningen begränsades dock till några dagar och påverkade i allt väsentligt bara det omedelbara närområdet. Några klagomål inkom inte till bolaget och mängden nedfallande stoft låg också under gällande begränsningsvärde.

Bolaget vidhåller att redan vidtagna åtgärder är tillräckliga för att reducera spridningen av stoft och diffust damm från verksamheterna i Svappavaara till en fullt acceptabel nivå.

När det gäller frågan om begränsning av den mängd sidoberg som får hanteras vid anläggningarna ser bolaget inget behov av en sådan. Bolaget anser att den krossning och sovring som utförs i någon av Gruvbergs- eller Leveäniemikrossarna omfattas av gällande tillstånd oavsett om det handlar om malm eller fyndigt/ofyndigt sidoberg. Omgivningspåverkan i form av damning och buller m.m. är densamma oavsett vilket material som hanteras i dessa krossar. Verksamheten saknar egentlig koppling till den nu ansökta verksamheten (såväl tekniskt som miljömässigt). Verksamheten som sådan ligger således utanför den pågående prövningen och skall inte vägas in vid tillåtlighetsbedömningen.

Avfallshanteringsplan

Länsstyrelsen

Det finns enigt länsstyrelsen delvis avvikande och motstridiga uppgifter i den nu redovisade avfallshanteringsplanen i jämförelse med de planer som tidigare har prövats.

Kemikalier

Länsstyrelsen konstaterar att av den till ansökan hörande avfallshanteringsplanen framgår att bolaget planerar en påtagligt ökad total användning av mängden anrikningskemikalier motsvarande flera gånger. Länsstyrelsen konstaterar av den till nu aktuell ansökan hörande avfallshanteringsplanen att bolaget, till skillnad från

tidigare, nu avser att använda sig av silikatflotation. En av dessa Lilaflo D 817M har ett innehåll av farliga ämnen som är mycket giftigt för vattenlevande organismer men det framgår inte i miljökonsekvensbeskrivningen vilka effekter som användningen kan medföra. I anmälan redovisas dessutom användning av större mängder kemikalier än i ovan nämnda avfallshanteringsplan.

Bolaget har även anmält till länsstyrelsen en ändring avseende intag av nytt rågods vid malmförädlingsanläggningen i Svappavaara. Den anmälan hanteras särskilt. Av anmälan framgår att för att kunna ta in rågods från Mertainen och intag av större andel rågods från Leveäniemi, behöver flotationen konverteras till silikatflotation. Länsstyrelsen har i bolagets miljökonsekvensbeskrivning inte kunnat finna några motsvarande uppgifter om planerad användning av silikatflotation. Det innebär att länsstyrelsen har svårt att få en helhetsbild av vilka åtgärder som bolaget egentligen planerar och vilka miljöeffekter som kan komma att äga rum.

Ytterligare förtjockare

Av bolagets ovan nämnda anmälan framgår även att bolaget avser att anlägga och ta i drift en ytterligare djupförtjockare vid Gruvberget, i anslutning till befintligt sand- och klarningsmagasin. Detta med anledning av rågods med lägre järnhalt än det rågods från Kiruna och Gruvberget som används idag. Med lägre järninnehåll kommer förädlingsprocessen att generera en större mängd vått avfall. Länsstyrelsen har i bolagets nu aktuella ansökan inte kunnat finna några motsvarande uppgifter om en ytterligare förtjockare, annat än några rader inflikade i avfallshanteringsplanen. Det är inte godtagbart och innebär att länsstyrelsen har svårt att få en helhetsbild av vilka åtgärder som bolaget egentligen planerar och vilka miljöeffekter som kan komma att äga rum. Såvitt länsstyrelsen nu kan bedöma är det inte fråga om obetydliga ändringar och som bör avhandlas inom ramen för ett tillståndsmål. Därför måste ändringarna beskrivas i tillräcklig omfattning.

Bolaget

När det gäller den avfallshanteringsplan som har givits in i målet anser bolaget att denna innehåller de uppgifter som behövs för den pågående prövningen. Dock

vidgår bolaget att planen i vissa delar kan uppfattas vara något otydlig och att det finns uppgifter som skulle kunna läggas in i planen även om det inte föreligger något formellt krav därom. Arbeta med en allmän uppdatering av planen pågår också och inom ramen för detta arbete kommer de synpunkter länsstyrelsen har anfört att beaktas. Arbetet beräknas emellertid inte att färdigställas förrän senare varefter den uppdaterade planen kommer att ges in till länsstyrelsen.

För att underlätta bedömningen av behovet att nu ta fram en sådan ”mellanversion” av planen innan den större uppdatering som ligger i planerna har slutförts vill bolaget lämna vissa förtydliganden angående de synpunkter länsstyrelsen har anfört.

Kemikalieanvändning

Avfallshanteringsplanen i dess nuvarande version innehåller uppgifter om kisel-flotation som tills vidare inte kommer att köras som annat än fullskaleförsök. Uppgifterna kan därmed sägas inte höra hemma i planen och för det fall att en ny version tas fram innan det står klart hur det blir med flotationen framöver, kommer de inte att tas med i planen. Dock har bolaget inom ramen för arbetet med detta bemötande tagit fram ett ”rättelseblad” som klargör bland annat vilka uppgifter om flotation som det kan bortses från i nuläget. Rättelsebladet skall således utgöra en del av den ingivna planen.

Ytterligare förtjockare

Installationen av ytterligare en förtjockare handlar om att öka kapaciteten (inför det att rågods med lägre järnhalt tas in i verken) och redundansen i systemet. Den har inte heller någon egentlig koppling till Gruvberget och den nu ansökta fördjupningen av gruvan och ökningen av brytningstakten. Mot denna bakgrund vidhåller bolaget att denna ändring lämpligast hanteras inom ramen för den anmälan som bolaget har givit in till länsstyrelsen.

De uppgifter i avfallshanteringsplanen som gäller deponeringen av anrikningssand (sandens egenskaper, effekterna i omgivningen av deponeringen etc.) kommer således att vara relevanta även efter installationen av den nya förtjockaren.

Natura 2000/utsläpp till vatten*Länsstyrelsen*Kemikalieanvändning

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget tidigare har uppgivit att de avser att använda sig av silikatflotation. Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning framgår inte vilka effekter detta kan medföra för recipienten Liukattijoki. Recipienten ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem, vilket även påkallar fråga om behovet av en Natura 2000-prövning.

Bolaget har inte lämnat någon närmare redogörelse i frågan i den tekniska beskrivningen eller miljökonsekvensbeskrivningen. Eftersom bolaget parallellt med det nu aktuella målet har gett in en anmälan till länsstyrelsen enligt ovan, har länsstyrelsen inhämtat ett yttrande från Havs- och vattenmyndigheten (HaV) inom ramen för tillsynsärendet. HaV har den inkommit till länsstyrelsen med ett yttrande där de bland annat anfört att det behövs kompletterande uppgifter om effekter av flotationsreagensen Lilaflo D 817 M. Länsstyrelsen anser att bolaget inte har redovisat ett tillräckligt tydligt underlag för att bedöma vilka effekter flotationskemikalierna kommer att ge upphov till i recipienten.

Länsstyrelsen bedömer att den nu sökta verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem och att det därför krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd).

Gråbergsdeponier

Länsstyrelsen uppfattar att ytterligare betydande mängder gråberg från Gruvberget kommer att tillföras det gemensamma deponiområdet. Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning framgår emellertid inte vilka mängder och halter av dränagevatten som kommer att uppstå och var dessa flöden kommer att avledas. Likaså framgår inte vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra, begränsa eller minimera uppkomst av kvävehaltigt dränagevatten. Detta är även av betydelse för frågan om utsläpp till berörda vattenförekomster.

Skyddsåtgärder

En mycket viktig aspekt för att bedöma om ett Natura 2000-tillstånd ska kunna komma ifråga är att det i ansökningshandlingarna bland annat finns redovisat vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan behövas.

Länsstyrelsen anser att bolaget bör klargöra närmare vilka andra åtgärder som kan bidra till att minska bräddning och/eller halter och mängder av ämnen till recipienten. Det kan exempelvis vara fråga om vad ytterligare lagringskapacitet för processvatten i klarningsmagasinet, tätning av dammar och/eller uppsamling av dränagevatten, kan komma att medföra för att minska risken för negativa effekter i recipienten. Länsstyrelsen anser inte att det är tillräckligt, att såsom bolaget har gjort, endast hänvisa till en pågående provotid och en dom från den 2 april 2015 som i fråga om utsläpp till vatten inte har vunnit laga kraft. Det lever inte upp till lag och praxis beträffande Natura 2000-prövning om att ett underlag ska vara fullständigt, slutligt och exakt. Till detta kommer att ovan nämnda fråga om verksamhetens påverkan på grundvattnet inte har klarlagts i tillräcklig utsträckning.

*Bolaget*Kemikalieanvändning

Beträffande det nuvarande utredningsläget angående potentiella effekter av användningen av i första hand Lilaflot har bolaget accepterat länsstyrelsens och HaV:s bedömning i anmälningsärendet att det krävs ytterligare underlag om såväl resthalter som ämnets effekter i recipienten innan användningen kan godkännas. Bolaget har också i samverkan med leverantören av Lilaflot påbörjat arbetet med att komplettera underlaget men några resultat finns ännu inte tillgängliga. Frågan kan därför inte prövas i nuläget varför övergången till silikatflotation och användning av Lilaflot inte omfattas av denna ansökan.

Beträffande frågan om Natura 2000-tillstånd vill bolaget återkomma till vad ansökan avser, nämligen en fördjupning av Gruvbergsgruvan. Verksamheten kommer att fortsätta på samma sätt som idag och någon ändring av betydelse med avseende på omgivningspåverkan förutses inte. Mot denna bakgrund kan bolaget

inte se att den ansökta verksamheten i sig kommer att medföra någon påverkan av betydelse på miljön i Natura 2000-området. I sammanhanget bör även framhållas att ett Natura 2000-tillstånd meddelades i mark- och miljödomstolens deldom 2 april 2015 omfattande den nu tillståndsgivna verksamheten. Tillståndet i sig har inte överklagats (endast delar av den provisoriska regleringen av utsläppen till vatten) och har alltså vunnit laga kraft. Eftersom den ansökta verksamheten i praktiken kan påverka Natura 2000-området enbart genom utsläpp av och till vatten blir frågan om Natura 2000-prövning avhängig av om den ansökta verksamheten (direkt eller indirekt) kan antas ge upphov till sådana ökningar av utsläppen till Liukattijoki (såvitt avser både föroreningar och flöden) som i sig kan påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt.

Mot bakgrund av det anförda vidhåller bolaget bestämt att den ansökta verksamheten inte kräver en ny Natura 2000-prövning. I andra hand, för det fallet att mark- och miljödomstolen skulle finna att den ansökta fördjupningen av dagbrottet och ökningen av brytningstakten till 2,7 miljoner ton de facto kan förväntas ha sådan betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området att det krävs en ny provning enligt 7 kap. 28a § miljöbalken, yrkar bolaget att det lämnas ett sådant tillstånd.

Gråbergsdeponier

Det tillkommande sidoberget kommer också att hanteras/deponeras på samma sätt som övrigt sidoberg och bedöms inte ha någon påvisbar effekt på vare sig flöden eller sammansättning hos dränagevattnet. Mot denna bakgrund ser bolaget inte vilken ytterligare information angående dränagevatten m.m. som kan behövas för den nu pågående provningen.

Skyddsåtgärder

Även i denna del vill bolaget påminna om att den nu ansökta verksamheten inte bedöms innebära någon förändring av betydelse när det gäller påverkan i omgivningen genom utsläpp från magasinssystemet samt att det redan enligt tidigare domar löper en prøvotid under vilken bolaget har att utreda bland annat vilka möjligheter som finns att minska utsläppen av kväve, sulfat, suspenderade

ämnen och vissa metaller från systemet. Arbetet med föreskrivna provotidsutredningar har inletts men ännu finns inga resultat att rapportera. Mot denna bakgrund kan bolaget inte se vilken ytterligare information om möjliga skyddsåtgärder som kan och behöver lämnas inom ramen för den pågående prövningen. I nämnda dom har även meddelats provisoriska föreskrifter för vissa särskilt kritiska ämnen.

Återställning/efterbehandling

Länsstyrelsen

En för länsstyrelsen annan viktig frågeställning som har bäring på grundvattenfrågan är hur grundvattensituationen förväntas bli vid avslutad gruvdrift. Det är exempelvis viktigt att redan nu få klarlagt ungefär var dagbrottet/en kommer att brädda till recipienten och vilka konsekvenser det medför.

Länsstyrelsen konstaterar av bolagets utredning att det finns delvis motstridiga och oklara uppgifter i fråga om konsekvenser av en framtida bräddning. I utredningen anges mycket kortfattat att det är oklart om dagbrottet kommer att fyllas upp till kanten av dagbrottet och brädda norrut, eller om det blir ett diffust läckage via jordlagren. Detta eftersom gruvans tillrinningsområde är relativt begränsat.

Länsstyrelsen anser vidare att bolaget borde kunna redogöra närmare för vilka effekter en framtida bräddning kommer att ge upphov till. Inte minst eftersom det sannolikt kommer att vara fråga om bräddning av påverkat vatten, exempelvis av kväve och dess förekomstformer, till en recipient/vattenförekomst som ska ha uppnått god ekologisk status och utgör ett Natura 2000-vattendrag. Om det skulle visa sig att Långträsk och övriga vattendrag skulle påverkas negativt anser länsstyrelsen att det redan nu måste finnas en uppfattning från bolagets sida om möjliga försiktighetsmått, skyddsåtgärder eller möjlighet till avledning av bräddvatten till någon annan recipient.

Bolaget

Bolaget framhåller att den nu ansökta verksamheten inte innebär någon förändring med avseende på planerad efterbehandling. Efter avslutad drift kommer gruvan

således att tillåtas att vattenfyllas på naturlig väg. Vare sig mängden vatten som kommer att avrinna från dagbrottet efter det att det har fyllts upp eller vattnets kemiska sammansättning kommer att förändras till följd av den nu ansökta verksamheten. Eftersom något omtag inte är planerat kommer inte heller gruvans utbredning (och profil) i markplanet att förändras vilket i sin tur innebär att avrinningen från gruvan (efter det att den har vattenfyllts) kommer att ske på samma sätt som om fördjupningen från + 220 m till + 160 m inte kommit till stånd.

Sammantaget innebär nämnda förhållanden att vare sig efterbehandlingen i sig eller effekterna i omgivningen av planerade åtgärder kommer att ändras i förhållande till vad som redan har prövats (och godtagits) inom ramen för tidigare mål. Bolaget kan mot denna bakgrund inte se att underlaget avseende effekterna efter avslutad drift behöver kompletteras i något avseende.

DOMSKÄL

Prövningens omfattning och avgränsning

LKAB bryter för närvarande malm i dagbrottet Gruvberget med tillstånd meddelat genom deldom den 29 november 2013 av mark- och miljödomstolen. Tillståndet medger brytning ned till nivån 220 m.ö.h. i en omfattning av 2 miljoner ton malm per år och inkluderar även bearbetning av malmen, loss hållning och deponering av sidoberg, bortledning av inläckande grund- och ytvatten samt att vid malmförädlingsanläggningar på området tillverka pellets och andra slutprodukter. Bolaget vill nu driva gruvan till ett större djup och söker därför ett ändringstillstånd för att driva gruvan ned till 160 m.ö.h. och med en ökad brytningstakt till högst 2,5 miljoner ton under 2015 och 2,7 miljoner ton per år under kommande år. Ansökan innebär att verksamheten vid Gruvberget kommer att fortgå ungefär ett år längre än den skulle ha gjort enligt grundtillståndet. Bolaget har vidare enligt ett ändringstillstånd meddelat av mark- och miljödomstolen den 2 april 2015 tillstånd till brytning m.m. i närliggande dagbrottet Leveäniemi i en brytningstakt av högst 15 miljoner ton malm per år.

Länsstyrelsen har framfört att tidigare provningar avseende Gruvberget talar för att en vidare provning bör göras även denna gång och att ansökans avgränsning kan ifrågasättas. Länsstyrelsen har även framfört att bolaget inte alltid har vidtagit de skyddsåtgärder som ska utföras i enlighet med tidigare provningar, inte ens efter påtalande från tillsynsmyndigheten.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den befintliga verksamheten i Svappavaara tillståndsprövades nyligen. Områdena där brytning och deponering sker är redan ianspråktaga och några nya områden kommer inte att behöva tas i anspråk för den utökade brytningen. Den sökta produktionsökningen innebär en större brytningsmängd per år från Gruvberget, men tillkommande miljöpåverkan avseende utsläpp till vatten, som vid tidigare provningar har bedömts orsaka störst påverkan, bedöms som marginell i förhållande till nuvarande påverkan från bolagets hela verksamhet på området. Inte heller övrig belastning på miljön bedöms komma att öka i sådan betydande omfattning att det skulle hindra att ansökan kan prövas som ett ändringstillstånd. Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget att aktuell ansökan kan prövas inom ramen för ett ändringstillstånd.

Domstolen konstaterar att bolagets verksamhet i Svappavaara är diversifierad och att mindre fortlöpande förändringar kan behöva göras som inte alltid kan förutses i samband med en tillståndsprövning. Det är i första hand bolagets ansvar att korrekt bedöma om förändringen ska hanteras i enlighet med 1 kap 4 § eller 11 § miljöprovningförfordningen, dvs. om ändringen är tillståndspliktig eller kan hanteras som en anmälan till länsstyrelsen. Domstolen har förståelse för att länsstyrelsen i vissa fall upplever att tillsynsarbetet blir svårare att bedriva med både tillstånd och anmälningar som gäller för en verksamhet. Om länsstyrelsen har en annan uppfattning än den verksamhetsutövaren har vad gäller en ingiven anmälan om ändring kan länsstyrelsen förelägga bolaget att söka tillstånd hos mark- och miljödomstolen. Domstolen noterar i nu aktuellt fall att länsstyrelsen handlagt och beslutat i de av LKAB ingivna anmälningarna om ändring och då uppenbarligen inte ifrågasatt detta förfarande. Domstolen vill dock påtala att en fungerande miljötillståndsprövning

beträffande en komplex verksamhet bygger på att verksamhetsutövaren samarbetar och är lyhörd för tillsynsmyndighetens synpunkter.

TillåtlighetMiljökonsekvensbeskrivning

Den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och kan därför godkännas.

Natura 2000

Länsstyrelsen har anfört att den sökta verksamheten kan påverka miljön i Natura 2000-området och att det krävs ett tillstånd för detta. Bolaget har ansett att den ansökta verksamheten i sig inte kommer att medföra någon påverkan av betydelse på miljön i Natura 2000-området och att det därmed inte krävs en förnyad Natura 2000-prövning. I andra hand har dock bolaget yrkat att ett sådant tillstånd lämnas.

Domstolen konstaterar att frågan om verksamhetens påverkan på Natura 2000-området nyligen prövats i samband med ändringstillståndet för den tillkommande verksamheten i Leveäniemi dagbrott. Det framkom då att det var verksamhetens samlade utsläpp till vatten som var av betydelse för Natura 2000-området. Detta på grund av den ökade bräddningen till recipienten Liukattijoki och påverkade flödesregimen i vattendraget, men även på grund av innehållet i bräddnings- och läckagevattnet av ämnen såsom kväve, sulfat och metaller. Domstolen fann vid denna prövning att förutsättningarna för att bevilja ett Natura 2000-tillstånd var uppfyllda. Samtidigt beslutade domstolen att sätta vissa slutliga utsläppsvillkor på provotid, varvid LKAB ålades att utreda möjligheter att begränsa utsläppen av kväve, sulfat, koppar, zink, uran och suspenderade ämnen från den samlade verksamheten. Provisoriska begränsningsvärden fastställdes för sulfat, nitrat, koppar, zink, uran och suspenderat material. De provisoriska villkoren har överklagats såväl av bolaget som av länsstyrelsen. Mark- och miljööverdomstolen har meddelat prövningstillstånd men ännu inte meddelat dom i målet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den nu ansökta verksamheten kommer att medföra att ytterligare vatten kommer att behöva läns pumpas från dagbrottet på

grund av ökat inläckage av grundvatten med djupet. Domstolen konstaterar att den framtida beräknade länshållning från Gruvberget blir drygt 20 % högre än den tidigare maximalt beräknade, men i förhållande till vad som bräddas till recipienten Liukattijoki varje år från hela verksamheten, inklusive Leveäniemi dagbrott, är den tillkommande ökningen mycket liten. Kvaliteten på länshållningsvattnet kommer i stort sett vara densamma även om det inläckande grundvattnet kan ha en viss spädningsseffekt på vissa ämnen såsom kväve. Domstolen bedömer att den totala påverkan på recipienten med anledning av den nu tillkommande verksamheten inte är av sådan betydelse att en ny Natura-2000-prövning krävs.

Övriga riksintressen

Torne och Kalix älvsystem utgör ett riksintresse för friluftsliv och naturvård, men den ansökta verksamheten bedöms inte påverka något av dessa riksintressen. Inte heller riksintresset för kommunikation, i form av väg E10 och järnvägen, bedöms påverkas.

Delar av Gruvberget och Svappavaara samhälle är avsatta som riksintresseområde för kulturmiljövård på grund av att området utgörs av ett gruvsamhälle och gruvmiljö med lämningar. Området överlappar i delar området för Gruvbergets dagbrott vilket är riksintresse för värdefulla ämnen och en avvägning mellan dessa intressen görs i samband med bearbetningskoncessionen. Den ansökta verksamheten innebär dock inte någon förändring vad gäller områdets utbredning till ytan och påverkar inte heller några formlämningar eller övriga historiska lämningar.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Vad gäller miljökvalitetsnormer för utomhusluft uppger bolaget att den sökta verksamheten utgör en marginell andel av de totala luftutsläppen totalt från LKAB:s verksamhet i Svappavaara och att den inte bedöms medverka till att någon miljökvalitetsnorm för utomhusluft överträds. Bolaget bedömer vidare att den sökta verksamheten inte heller förändrar sammansättningen eller kvaliteten på det utgående processvattnet som tillförs recipienten på sådant sätt att bidraget skulle orsaka förändringar av ekologisk eller kemisk status jämfört med nuläget.

Mark- och miljödomstolen finner att miljökvalitetsnormer för utomhusluft inte kommer att överträdas till följd av den tillkommande verksamheten. Domstolen bedömer vidare i likhet med bolaget att bidraget till recipienten från processvattnet inte är av en sådan storlek eller karaktär att det kommer att förändra vare sig den ekologiska eller den kemiska statusen.

Hänsynsreglerna

Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolaget har visat att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda.

Påverkan på hälsa och miljö

Boende i Svappavaara påverkas av den samlade verksamheten genom olika störningar såsom buller och stoftnedfall. Detta gäller främst bostadsområdet Vargbacken som ligger mycket nära gruvverksamheten. Bolaget har uppgett att samtliga bostäder på Vargbacken nu är inlösta och att utflyttning pågår.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den nu ansökta verksamheten inte ökar störningarna till omgivningen mer än marginellt och att påverkan på människors hälsa och miljö inte kommer att bli större än att den kan godtas.

Planer och rådighet

I gällande översiktsplan är området utpekad för gruvindustri. En fördjupad översiktsplan finns där delar av industriområdet är utpekad som område för gruvindustri. Det pågår för närvarande ett arbete med en ny fördjupad översiktsplan, som dock inte omfattar områden för den nu sökta verksamheten. Områdesbestämmelser finns som berör delar av området. Någon detaljplan finns inte för området. Marken har anvisats för bolaget i den koncession som är utfärdad.

Domstolen konstaterar att den sökta verksamheten inte strider mot gällande planer och att bolaget har den rådighet som krävs.

Avfallshanteringsplan

Förordningen om utvinningsavfall innehåller en bestämmelse om att den som omfattas av förordningen ska om tillstånd söks enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken informera tillståndsmyndigheten om innehållet i den avfallshanteringsplan som krävs enligt förordningen. Bolaget har i ansökan lämnat in en avfallshanteringsplan som, efter påpekande från länsstyrelsen, uppdaterats i vissa delar under målets handläggning. Domstolen bedömer att innehållet i planen motsvarar kraven på innehåll enligt förordningen.

Säkerhetsrapport

Verksamheten hanterar explosiv vara i en sådan omfattning att verksamheten omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa kemikalieolyckor. En säkerhetsrapport har lämnats in med ansökan. Ingen av remissinstanserna har haft något att erinra mot rapporten. Domstolen bedömer att den uppfyller kraven på innehåll.

Statusrapport

Länsstyrelsen har efterlyst en statusrapport då delar av verksamheten omfattas av industriutsläppsförordningen. Bolaget menar att de delar som omfattas av förordningen inte är del av den nu sökta verksamheten men har valt att ändå lämna in en statusrapport i ansökningshandlingarna för kännedom.

Grundvattenpåverkan

Länsstyrelsen har påtalat risken för att den sökta verksamheten kommer att påverka grundvattennivån och grundvattenförekomster i området, eventuellt via de sprickzoner som finns i anslutning till området. Länsstyrelsen har anfört att det är oklart om den fördjupade brytningen kommer att påverka sand- och klarningsmagasinet då det beräknade influensområdet når in under magasinen. En påverkan på dessa med portrycksförändringar skulle enligt länsstyrelsen kunna ge läckage eller dammbrott.

Bolaget har uppgett att influensområdet inte kommer att ändras på något betydande sätt i förhållande till vad som tidigare prövats. Bolaget har vidare uppgett att det

inte finns några indikationer att en möjlig avsänkning av portrycket i magasinen skulle kunna ge en sådan effekt att det skulle påverka stabiliteten negativt. Bolaget har menat att varken grundvattenförekomsten i jord eller den i berg kommer att påverkas av den fortsatta brytningen. Vad gäller deformationszonerna menar bolaget att de antingen kan vara vattenförande eller inte men att de i båda alternativen fungerar som en gräns för grundvattenpåverkan. Bolaget har åtagit sig att som en skyddsåtgärd placera ut ytterligare grundvattenrör för kontroll av grundvattennivån. Dessa ska placeras ut i samråd med länsstyrelsen.

SGU har lämnat ett yttrande och uppgett att den ansökta verksamheten inte kommer att påverka vare sig grundvattenförekomsten i jord, SE 751676-172014 eller den i berg, SE 751634-172259. SGU föreslår dock att bolaget sätter några grundvattenrör närmare Syväjärvi för att observera grundvattennivåer inom influensområdet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att en fördjupad brytning medför att mer grundvatten kommer att läcka in i dagbrottet, även om mängden per ytenhet avtar med djupet. Den inläckande mängden har beräknats som årsmedelvärde till 38-49 l/s vid nivån + 160 m. Detta innebär en ökning med ca 9 l/s i förhållande till tidigare tillståndsgiven nivå på +220 m. Det beräknade influensområdet i berg är större än det i jord och kommer att öka från 1000 m till 1300 m räknat från centrum av dagbrottet. Det beräknade influensområdet i berg når inte fram till några privata brunnar. Grundvattenförekomsten i berg ligger nordöst om gruvan och utanför det beräknade influensområdet. Det finns en deformationszon som löper mellan gruvan och grundvattenförekomsten. Om deformationszonen är vattenförande fungerar den som en hydraulisk gräns. Skulle zonen visa sig mineraliserad och därmed tätare än omgivande berg fungerar den sannolikt som en barriär. I bägge dessa fall innebär deformationszonen en avgränsning av påverkan mellan gruvan och grundvattenförekomsten. I vart fall anser domstolen klarlagt att deformationszonen inte innebära en ökad risk för påverkan och det finns inte heller några andra omständigheter som tyder på att grundvattenförekomsten skulle komma att påverkas av den sökta verksamheten. Mellan gruvan och grundvattenförekomsten i jord åt nordväst löper ytterligare en deformationszon som mest sannolikt kommer att fungera som en

gräns för påverkan. Mark och miljödomstolen bedömer sammantaget att underlaget och expertbedömningarna visar att en negativ påverkan på grundvattenförekomsterna inte är sannolik.

Vad gäller förändringar i grundvattennivå och dess påverkan på sand- och klarningsmagasinet noterar domstolen följande. Vid en ändring av grundvattenytan ändras även porvattentrycket i marken. I förevarande fall torde en grundvattensänkning medföra ett minskat portryck som i sin tur innebär ett minskat tryck mot dammen. Risker för ett dammbrott torde därmed också minska. Domstolen bedömer därmed att en negativ påverkan på sand- och klarningsmagasinet inte är trolig.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget av vad som anförts ovan att den sökta verksamheten är tillåtlig och att begärt tillstånd kan lämnas.

Villkor

Sidobergshantering

Länsstyrelsen har påtalat att det är svårt att få en helhetsbild av bolagets sidobergshantering på Svappavaara industriområde och har även ifrågasatt om all pågående verksamhet ryms inom gällande tillstånd. Vilka mängder sidoberg som ligger upplagda på deponin, om deponiområdet är tillräckligt stort för tillkommande mängder, hur mycket sidoberg som processas vidare för anläggningsändamål och hur mycket som återvinns i malmförädlingsprocessen är frågeställningar som länsstyrelsen fört fram. Vidare har länsstyrelsen påtalat att den kross- och sovringsanläggning som benämns ”mobil” periodvis har medfört påtaglig damning.

Bolaget har anfört att den typ av verksamhet som bedrivs på området innebär att det kontinuerligt uppstår behov av förändringar av både större och mindre karaktär och att det gäller att hantera detta på ett lämpligt och enkelt sätt. All verksamhet som bedrivs på området har tillstånd alternativt har anmälts till länsstyrelsen och nuvarande deponiområde bedöms vara fullt tillräckligt för verksamheten. Vidare har

bolaget påtalat att man inte har för avsikt att framöver fortsätta med de återvinningskampanjer som genomförts den senaste tiden.

Domstolen konstaterar att den ytterligare mängd sidoberg som den ansökta verksamheten kommer att bidra med är ca 2 miljoner ton. Detta motsvarar ca 1 % av den totala mängden sidoberg som kommer att brytas totalt ur både Gruvberget och Leveäniemi dagbrott. Inga ytterligare områden behöver tas i anspråk för uppläggning av det tillkommande sidoberget. Domstolen bedömer mot bakgrund härav att sidobergshantering inte behöver regleras ytterligare genom villkor.

Buller

Då den sökta verksamheten innebär att brytning och lastning sker på ett större djup i dagbrottet medför det att bullerspridning till omgivningen minskar. Däremot utökas drifttiden för kross- och sovringsverksamheten.

En förutsättning för att bullernivåerna inte ska öka är dock enligt vad bolaget redovisat att alla planerade och beslutade bullerdämpande åtgärder faller väl ut, exempelvis att bullervallen längs vägen ner mot nya terminalen ger erforderlig dämpning, att de ljuddämpande truckarna nyttjas och samtliga ingående delar i kross- och sovringsanläggningen (Leveäniemi) uppfyller specifikationer samt att bergborrar och transportvägar avskärmas så att erforderlig dämpning innehålls etc.

Om verksamhet vid Gruvberget inklusive kross- och sovringsanläggningen och transporter ska bedrivas nattetid när dagbrottet i Leveäniemi är i drift kan det bli svårt att innehålla gällande bullervillkor. Bolaget har uppgett att det då behövs ytterligare dämpningsåtgärder eller så måste viss verksamhet styras om till dagtid.

Domstolen noterar att bolagets marginaler för att klara gällande bullervillkor är små. Om verksamhet bedrivs vid Gruvberget nattetid (kross- och sovring) samtidigt som transporter pågår beräknas det leda till bullernivåer över gällande bullervillkor i provtagningspunkter som SBU02 (i ytterkanten på Svappavaara) och SBU07

(bakom Gruvköket). Domstolen bedömer dock att de planerade åtgärderna såsom anläggande av bullervall, ljuddämpade truckar och att kross- och sovringsanläggningar uppfyller viss prestanda är realistiska att genomföra och torde kunna ge avsedd bullerdämpning. Om åtgärderna ändå inte visar sig vara tillräckliga får verksamheten styras om till dagtid. Domstolen bedömer utifrån detta att gällande bullervillkor kan innehållas och att ytterligare åtagande eller villkor avseende buller inte är nödvändigt.

Sprängning, vibrationer och luftstötar

Bostadsområdet Vargbacken avvecklas för närvarande vilket medför att kontrollpunkterna på det området försvinner och nya mätpunkter tillkommer på andra platser. Resultaten från tidigare mätningar visar att uppmätta värden ligger under gränsvärden för vibrationer och luftsstötar. Domstolen bedömer att då sprängning nu kommer ske på ett större djup så torde det inte medföra några märkbara effekter med avseende på vibrationer eller luftsstötar. Likaså minskar risker för stenkast med djupet. Sammanfattningsvis bedömer domstolen att det inte finns behov av några tillkommande skyddsåtgärder eller ändrade villkor avseende vibrationer, luftsstötar eller stenkast.

Rennäring och stoftkontroll

Området i direkt anslutning till gruvan nyttjas av Laevas sameby. Även Gabna sameby berörs av verksamheten i stort. Den nu sökta verksamheten innebär inte att ytterligare mark tas i anspråk och några flyttleder eller rastbeten av riksintresse bedöms inte beröras.

Samebyarna har anfört att damning och stoftnedfall från verksamheten kan påverka främst betet i området. Mark- och miljödomstolen har noterat att damning från verksamheten i sin helhet kan vara betydande om bolaget inte fullgör sina åtaganden i enlighet med tidigare prövningar avseende minimering av damning, något som både bolaget och länsstyrelsen är överens om skedde under en kortare period 2015.

Domstolen bedömer att den nu sökta verksamheten inte torde medföra ytterligare damning och någon förändring i villkor avseende detta kan inte anses befogat. Däremot vill domstolen uppmana bolaget, länsstyrelsen och samebyarna att tillsammans ta fram punkter för stoftkontroll för områden som kan beröra renskötseln i området i enlighet med vad som åtogs i samband med tillståndsprövningen av Leveäniemi. Länsstyrelsen har också i delegation ett förordnande att föreskriva villkor och åtgärder för att förhindra damning.

Efterbehandling och ekonomisk säkerhet

Den sökta verksamheten medför ingen annan förändring med avseende på efterbehandlingen än att det kommer att ta något längre tid för dagbrottet att fyllas med vatten, vilket sker via inläckande grund- och ytvatten och nederbörd. Varken bolaget eller länsstyrelsen har ansett att den ekonomiska säkerheten som redan ställts för verksamheten behöver utökas på grund av den ändrade verksamheten. Inte heller mark- och miljödomstolen finner att den nu sökta verksamheten skulle medföra några stora merkostnader för efterbehandling och återställning. Någon ytterligare ekonomisk säkerhet bedöms därmed inte vara behövlig.

Övrigt

Ett allmänt villkor ska föreskrivas för den ansökta verksamheten. Domstolen vill vidare förtydliga att den nu prövade verksamheten omfattas av tidigare beslutade villkor och uppskjutna frågor i grundtillståndet, M 1312-10, och ändringstillståndet, M 12-14.

Domstolen påminner även om att tillsynsmyndigheten har delegation att föreskriva villkor avseende diffus damning, medge undantag om användning av bentonit och föreskriva villkor om åtgärder vid byte av bindemedel, medge undantag och föreskriva villkor avseende sprängning, föreskriva villkor om energieffektivisering, renskötsel och tider för tillträde till besöksstuga och historiska lämningar.

Arbets tid, igångsättningstid och oförutsedd skada

Bolaget har föreslagit fem år för igångsättningstid, arbetstid och tid för oförutsedd skada. Mark- och miljödomstolen finner bolagets förslag lämpliga och fastställer de föreslagna tiderna.

Verkställighet

När det finns skäl till det får mark- och miljödomstolen enligt 22 kap. 28 § miljöbalken förordna att tillståndet till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft. Domstolen noterar särskilt att befintlig verksamhet vid Gruvberget redan pågår, att tillkommande verksamhet innebär mycket begränsade effekter på miljö och hälsa och att den ansökta brytningen planeras att påbörjas omgående. Mot bakgrund härav finner domstolen anledning att bevilja av bolaget begärt verkställighetsförordnande.

Prövningsavgift

Domstolen finner inte skäl att ändra tidigare beslutad prövningsavgift.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 28 december 2015.

Anders Alenskär

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Alenskär, ordförande, och tekniska rådet Camilla Wolf-Watz samt de särskilda ledamöterna Jörgen Hanaeus och Thomas Hedlund.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.